

BOSNA SREBRENA

Službeno-informativno glasilo
FRANJEVAČKOG PROVINCIJALATA U SARAJEVU

Godina LX, broj 4/2009.

IZDAJE

Franjevački provincijalat
Bosne Srebrene
Zagrebačka 18
BiH-71000 Sarajevo
Tel.: +387 33 722 450
Fax: +387 33 722 451
www.bosnasrebrena.ba
tajprov@bih.net.ba

ODGOVARA

fra Lovro Gavran

UREĐUJE

fra Janko Ćuro

LEKTORIRA

fra Marijan Karaula

DOPISNICI

fra Miljenko Petričević – Sarajevo
fra Ivan Šarčević – Sarajevo
fra Ivan Nujić – Visoko
fra Nikola Matanović – Dubrave
fra Ivica Baketarić – Fojnica
fra Marko Ešegović – Gorica-Livno
fra Danijel Nikolić – Guča Gora
fra Stipo Raštegorac – Jajce
fra Vjeko Tomić – Kraljeva Sutjeska
fra Ivo Bošnjak – Kreševo
fra Velimir Blažević – Petrićevac
fra Mirko Filipović – Plehan
fra Tomislav Brković – Rama-Ščit
fra Joso Oršolić – Tolisa
fra Franjo D. Stjepanović – Tuzla
fra Mijo Šuman – Đakovica
fra Leopold Rochmes – Beograd
fra Zvonko Benković - Podsused

TISKA

Grafički atelje OSKAR, Sarajevo

IZ SADRŽAJA

Provincijalovo pismo braći	3
Osamstoti Božić sa svetim Franjom ...	3
Iz Generalne kurije	5
Evangelje Očevo pozvano da bude uzvraćeno ...	3
Generalovo pismo subraći Bosne Srebrene ...	9
Iz Provincijalata	11
Poruka cjelokupnom bratstvu Bosne Srebrene u vezi s pismom Generalnog ministra ...	11
Odgovor na pismo Generalnog ministra ...	12
Godišnje duhovne vježbe ...	14
Raspored duhovnih vježbi ...	15
Iz tajništva	16
Đakonsko ređenje ...	16
Iz Zapisnika sjednica definitorija ...	17
Nove adrese ...	19
Za nekrologije ...	20
Iz Provincije, Crkve, svijeta	22
Pomirenje i mir ...	22
Završna proslava 100 godina Franjevačke teologije ...	24
Akademija u povodu 800. obljetnice Reda ...	25
Prilozi	27
Provincijalova propovijed u povodu proslave 100. obljetnice Franjevačke teologije u Sarajevu ...	27
Sjednica Južnoslavenske konferencije provincijalnih ministara ...	29
Fra Ivan Bubalo: Život i politka u graničnoj situaciji ...	33
Fra Miro Jelečević: Katolicitet bosanskih franjevaca: provizorij ili odluka ...	35
Ivan Lovrenović: Proizvodnja kulture iz zauzetosti za život ...	38
Godina svećenika ...	41
In memoriam	43
† Fra Zvonko (Franjo) Baković ...	44
† Fra Ignacije (Mijo) Gavran ...	47

OSAMSTOTI BOŽIĆ SA SVETIM FRANJOM!

*Draga braćo u Kristu i sv. Franji,
Gospodin vam dao svoj mir i svako dobro!*

Evo, dođe kraj i osamstotoj obljetnici utemeljenja Franjevačkog reda. Ostalo nam je još samo da proslavimo *800-ti Božić sa svetim Franjom*. A Božić s Franjom je uvijek poseban, karakterističan, istodobno jednostavan i lijep, osoban i obiteljski, skroman i svečan, usredotočen na dijete Isusa i otvoren čitavome svijetu – vidljivom i nevidljivom, ljudskom i božanskom. Na dan Božića Franjo je nastojao obradovati i ljude i životinje, pa čak i mrtvu prirodu nekim posebnim darom i posebnom pažnjom. Trebalo je da sav svijet slavi, da se veseli, jer je to dan kad je Bog cijeli svijet obdario svojim utjelovljenjem, počovječenjem i rođenjem u krugu jedne obične ljudske obitelji – jer je htio biti pravi čovjek, u svemu jednak ljudima, osim u grijehu (jer grijeh i ne spada na ljudsku narav, nego se u nju uvukao naknadno, kao bolest, preko zloupotrebe Božjih darova).

Ovaj Božić nam pada upravo *usred svećeničke godine*, koja traje od lipnja 2009., pa do lipnja 2010. god. Svi smo mi svjesni činjenice da je naše svećeništvo samo sudioništvo na Kristovoj velikosvećeničkoj službi. Isus Krist je naš Veliki svećenik, a mi smo samo Njegovi suradnici i sudionici Njegove službe. Svi su kršćani svećenici po sakramentu sv. Krštenja, a svećenici služitelji još i po sakramentu sv. Reda. Sama riječ *svećenik* (lat. *pontifex*) znači: graditelj mostova, onaj koji spaja, sjedinjuje, pomiruje... Koga? – Boga i čovjeka, a i ljude međusobno. U tom smislu jedini pravi svećenik jest Isus Krist, istodobno Bog i čovjek, koji je na savršen, vječan, nerastavljiv i neuništiv način sjedinio u svojoj osobi i božansku i ljudsku narav. Stoga je svako drugo svećeništvo samo sudioništvo u Kristovu svećeništvu.

Pa, pogledajmo toga našeg Velikog svećenika, Krista! On se ne pokazuje u materijalnoj veličini, mjerljivoj ljudskim mjerama. Naprotiv! Rađa se kao malo, nemoćno i nezaštićeno dijete. Ali je to dijete jedini most između Boga i čovjeka, jedini čovjekov spasitelj. I raduju mu se Josip i Marija, vesele mu se betlehemijski pastiri, kliču mu od radosti i pjesmom ga slave nebeski anđeli, klanjaju mu se zemaljski mudraci i kraljevi. A on i dalje izgleda samo kao najobičnije ljudsko dijete. Tako u tom djetetu ostaje skriven Bog, Stvoritelj, Svedržitelj i Sveladar svega stvorenoga. Skriven, ali trajno prisutan. Samo po tom Djetetu Bog komunicira sa svijetom i svijet s Bogom.

Zašto nama danas tako nedostaju mostovi ljubavi, razumijevanja, sloge, opraštanja, pomirenja? Zato što smo zanemarili ne samo dijete Isusa, nego i dijete uopće! Naše obitelji imaju sve manje djece. To znači da imamo sve manje mostova koji nas povezuju. Stoga sve lakše pucaju i one veze koje među nama postoje. A i mi svećenici sve više smo zaokupljeni potrebama odraslih, a previđamo da upravo djeca povezuju odrasle danas, osmišljavaju njihov život, daju im snage da ustraju u borbi za bolje sutra – a sutra će upravo ta djeca biti odrasli ljudi, o kojima će ovisiti sudbina svijeta. Kad bismo posvetili više pažnje djetetu, kad bi i dijete Isus našlo više mjesta u našem srcu – vjerojatno bi i mostovi mira i povjerenja među nama neprekidno rasli i učvršćivali se.

U duhu djetinje odanosti prema Bogu i očinske ljubavi prema svoj Božjoj djeci, a posebno prema najmanjima, neka protekne slavlje ovoga Božića i među nama franjevcima i franjevkama, u našem Franjevačkom svjetovnom redu, u našoj Franjevačkoj mladeži, a preko njih i u svim našim obiteljima, tako da Božja ljubav po svima nama na neki način obasja svakoga čovjeka, tko god on bio i gdje god živio.

Neka vam je svima čestit Božić i neka vam nova, 2010. godina, donese obilje sreće, mira i Božjeg blagoslova!

Fra Lovro Gavran, provincijal

Pismo Generalnoga ministra za Božić 2009.

RIJEČ BOŽJA TIJELOM POSTADE (Iv 1,14),

EVANĐELJE OČEVO POZVANO DA BUDE UZVRAĆENO

*Draga braćo,
Gospodin vam dao mir!*

800. obljetnica utemeljenja Reda

Bliži se kraju jubilejska godina kojom smo se spominjali 800. obljetnice utemeljenja našega Reda, kad je Gospodin papa potvrdio evanđeoski oblik života *formam vitae* što ga je Svevišnji objavio Franji i što je *Siromašak* dao napisati u malo jednostavnih riječi (usp. OR 14,15). Završavajući slavlje želimo još jednom hvaliti i blagoslivljati Svevišnjega, Svemoćnoga i dobrog Gospodina za dar Franje Crkvi i svijetu, i za dar tolike braće i sestara koji su kroz to vrijeme, slijedeći nadahnuće Gospodinovo (usp. NPr, 2,1), živjeli u kreativnoj i radosnoj vjernosti oblik života što nam ga je Franjo predao. Među svima njima ističe se Klara, Franjina *Biljčica*.

Slavlja 800. obljetnice utemeljenja Reda manje braće započela su neodgodivim pozivom na *preutemeljdbu*, tj. pozivom da se vratimo temeljima naše karizme; da se vratimo korijenima naše duhovnosti i, istodobno da u svjetlu Evanđelja prepoznavamo, čitamo i tumačimo znakove vremena: «bljeskove svjetla prisutne u tamnoj noći naroda, svjetionike proizvođače nade» (*Gospodin ti dao mir = Sdp 6*), «pozive koje Duh upućuje i koji očekuju odgovor» (*Nositelji dara Evanđelja = PdV 14*).

Tada je u našim srcima snažno odjeknuo poziv da «se rodimo novo odozgor (Iv 3,3), da proročke riječi Evanđelja ne ublažujemo kako bismo ih prilagodili nekom ugodnom stilu života (usp. *Sdp 2*), jer ćemo samo tako, osloboditeljskom snagom Evanđelja, moći iznutra hraniti naš razlomljen, nejednak i smisla gladan svijet, onako kako su to u svome vremenu učinili Franjo i Klara iz (usp. *Sdp 2*), postajući tako sami «čitljivim znakovima života za svijet žedan novih nebesa i nove zemlje» (*Sdp 7*). Taj isti poziv na obraćenje danas nastavlja nas pratiti na našem putu kao zahtjev da rodimo novo razdoblje i da probudimo novu viziju života, učvršćenu na pravednosti, ljubavi i miru (usp. *Sdp 2*).

I vraćajući se na bitno, na naše korijene i temelje, susreli smo se s Evanđeljem. Nije ni moglo biti drugačije jer je naše bratstvo ukorijenjeno, ima svoj početak u slušanju Evanđelja i, prema tome, u Kristu koji nam po njemu govori (usp. *PdV* 6). Sjećajući se zahvalno i radosno naše prošlosti postali smo svjesniji činjenice da je, kako bismo kušali milost početaka, živeći sadašnjost sa strastvenošću i prigrlljujući budućnost s nadom (usp. *Novo millennio ineunte*, 1), a to su konačni ciljevi jubilejskih slavlja, bilo nužno vratiti se Evanđelju, staviti Krista u središte naših života, jer će samo tako naš život moći povratiti ljepotu, poeziju i zanos početaka.

Naslutili smo također i put koji, osim što će nas dovesti do bitnoga u iskustvu naše vjere i naše duhovnosti, također nas želi dovesti do toga da odgovorimo na najdublje zahtjeve našega društva. Taj smo put označili s tri riječi: usredištiti se, usredotočiti se i odsredištiti se (*centrarsi, concentrarsi, e de-centrarsi*). *Usredištiti se* u onoga koji za nas treba biti se: dobro, sve dobro, najviše dobro, kao što je bio za Franju (usp. *PoBLE* 4). Iz toga imati srce stalno okrenuto Gospodinu (usp. *NPr* 22,19), nam se predstavljalo i nastavlja se predstavljati kao *prioritet prioriteta*; napustiti svaku zapreku i ostaviti po strani svaku zabrinutost, da bismo mogli služiti, ljubiti i častiti Gospodina Boga s čistim srcem (usp. *NPr* 22,26), učinilo nam se i čini kao veliki izazov pred nama u ovom trenutku u kojemu se aktivizam, čak i onaj apostolski, predstavlja kao bijeg naprijed koji uzalud nastoji ispuniti prazninu Boga u našoj vlastitoj egzistenciji. *Usredotočiti se* na bitne elemente naše karizme s nakanom da izbjegnemo razlomljenost i raspršenost koje nas stalno pogađaju. I te temeljne elemente smo raspoznali u *Prioritetima* koji nas prate od Kapitula 1997. godine kao «ključevi čitanja da bismo živjeli svoj identitet i da bismo razumjeli očekivanja svijeta» (*Sdp* 4), i koji će, odlukom Duhovskog kapitula 2009. godine nastaviti pratiti nas u ovom šestogodištu (usp. *Naloz* 1). Ti *Prioriteti* – duh molitve i pobožnosti, bratski život u zajedništvu, malenost, siromaštvo i solidarnost, evangelizacija i formacija – nisu opcionalne vrijednosti, nego vrijednosti koje nas identificiraju ka Manju braću, stupovi naše vjernosti Evanđelju, posljedica radikalnoga evanđeoskoga života, onako kako ga je Franjo živio i nama predložio u *propositum vitae*. *Odsredištiti se* da se krene u svijet, naš samostan, i ondje, *inter gentes*, naviješta da je samo On Svemogući (usp. *PBr* 9). Danas smo, više nego ikada, svjesni da nismo bili pozvani radi nas samih, nego za druge, i da naša bratstva nisu radi za same sebe, nego da učine da se upozna Božje kraljevstvo. Mi smo i želimo i dalje biti *fratri puka* i zbog toga trebamo izići na putove svijeta kao *nositelji dara Evanđelja*.

Pred budućnošću

Prihativši našu potpunu pripadnost Gospodinu – *usredištiti se* – i naš identitet Manje braće – *usredotočiti se* – sada je trenutak da pođemo po svem svijetu – *odsredištiti se* – uvijek *inter gentes*, ipak i *ad gentes*, da, svojim životom i svojom riječju nosimo Radosnu vijest svim muškarcima i ženama dobre volje.

Generalni kapitul 2009. godine u završnom dokumentu *Nositelji dara Evanđelja* nas ovako zamišlja i definira: «koračajući putovima svijeta kao manja braća evangelizatori srcem okrenutim Gospodinu» (*PdV* 10). Evo našega programa za sadašnjost punu strastvenosti za Kraljevstvo i za budućnost u nadi: oživjeti karizmu, dinamizirajući poslanje. Evo našeg zalaganja u slijedećim godinama: oživjeti u nama misijski i evangelizatorski žar, da *uzvratimo dar Evanđelja*, unutar zemljopisnih granica naših naroda, ali, ako se to sviđa Gospodinu, sve do krajeva zemlje.

Da, svjesni da je «Evanđelje dar određen da bude uzajaman», pozvani smo ići putovima svijeta, *prelazeći granice*, zemljopisne i kulturalne granice, «da učinimo ponudu vjere po uzajamno podijeljenom svjedočenju» (*PdV* 11) sa svim drugim djelatnicima evangelizacije: svećenicima, redovnicima i redovnicama, s laicima; i polazeći uvijek od «središnjosti koju dugujemo trojstvenom Bogu kao integracijskome načelu našega života, naših bratstava i naše braće» (*PdV* 12), jer samo polazeći od te pretpostavke vjere moći ćemo shvatiti da je evangelizatorsko poslanje bitno

uključeno u naš franjevački poziv (usp. *PdV* 12). Nijedna zapreka ne može zadržati nekoga tko je dotaknut dinamizmom Evanđelja.

Taj trajni napor da se *prijeđu granice* omogućit će nam da se nastanimo u pukotinama razlomljenoga svijeta, često označenoga «diskriminacijama, isključivostima i, u graničnim slučajevima, fizičkim, psihičkim i ideološkim nasiljem» (*PdV* 22). Naša povijest je povijest inkulturacije i utjelovljenja, osobito među manje sretnim narodima. Iz svoga franjevačkog identiteta prepoznajmo hitnost da «se damo zavesti od zaboravljenih i neljudskih samostana gdje su ljepota i dostojanstvo osobe stalno zatamnjene» (*Sdp* 37), potrebu da s većom odlučnošću otkrijemo «granična i rubna mjesta» (*Gospodin nam govori na putu* = *Ggp* 33), i da u njima, polazeći od *logike dara* i od besplatnoga služenja, s kreativnošću i maštom, *uzvratimo dar siromasima*, našim učiteljima (usp. Ivan Pavao II., *Poruka* 8. 2.2004.). Upravo polazeći od tih načela, i imajući naumu izazove koji su pred nama, pozvani smo učiniti ozbiljnu reviziju našega evangelizatorskoga poslanja i, s jasnoćom i odvažnošću, započeti neistražene putove prisutnosti i svjedočenja (usp. *Ggp* 33.35).

U ovim trenucima moram priznati da se je misijski žar među nama smanjio u ovim posljednjim godinama. Jednako tako je vidljiva činjenica da u nekoj braći i jedinicama nepokretnost prijete da paralizira evangelizatorski dinamizam. U svemu tome nije drugotna težina određenih struktura koje nas priječe da se osjećamo slobodnima u trenutku kad se polazi u druge zemlje, ili u trenutku započinjanja novih evangelizatorskih prisutnosti koje su više u skladu sa današnjim zahtjevima. Kapitul 2009. godine nas je s pravom pozvao da se *odsredištimo od nas samih*, po primjeru Isusa Krista (usp. *Fil* 2,6-7), da *budemo manje upućeni na sebe*, da se manje brinemo za vlastito preživljavanje, da nadvladavamo provincijski mentalitet i da rastemo u smislu pripadnosti Redu (usp. *PdV* 14.31). Sve sam više uvjeren u potrebu preustroja naših prisutnosti ako hoćemo da naša bratstva uistinu budu *bratstva-znak*, proročka bratstva, i ako hoćemo odgovoriti na naš misijski poziv *ad gentes*, jednako tako sam uvjeren i u potrebu prikladne formacije, početne i trajne, u ključu evangelizatorskog poslanja. Postaje, stoga, sve nužnija potreba poučljivost Duhu, koji puše gdje hoće i kad hoće, i nagoni nas u poslanje, da iziđemo ususret drugome da mu priopćimo Radosnu vijest; postaje hitnije pažljivo čitanje znakova vremena i mjesta da se dopustimo da nas izazovu da se stvarno i učinkovito utjelovimo u društveno-kulturalnu stvarnost naših naroda i našega društva. No, osobito nužnim postaje njegovanje trinitarne vjere i duhovnosti.

U tom kontekstu trebamo biti samokritični i pitati se, kako to od nas traži Kapitul 2009. godine, «ne označuju li nepokretnost i ustajalost, koje prijete da paraliziraju svaki evangelizatorski dinamizam, krizu vjere koja dotiče neke od nas» (*PdV* 12). Samo trojedini Bog nas izvodi iz nas samih prema susretu s drugim, s različitim od nas (usp. *Spc* 22). Da nam, slučajno, ne nedostaje autentično iskustvo Boga? Samo «autentično iskustvo Boga, naime, pokreće nas jer nije moguće osjetiti beskrajni zagrljaj Boga koji je ludo zaljubljen jer je ljubav i samo ljubav, a da se ne osjeti neodgodiva potreba da se to isto iskustvo uzajamno podijeli» (*PdV* 11). Neće li biti da smo previše usredišteni na sebe same i ne damo se propitkivati od fenomena kao što su interkulturalnost, zahtijevanje i brana ljudskih prava, ekonomske kriza, razaranje okoliša, duhovno i materijalno siromaštvo koji nas okružuju? (usp. *PdV* 14). Neće li biti da okrećemo leđa nastajanju svijeta, a naše je poslanje upravo to da pratimo naš svijet, ne kao onaj tko ima odgovore za sve, nego jer smo kao i naši suvremenici prosjaci smisla? (usp. *PdV* 29, *Ggp* 6).

Božić je

Draga braćo, Božić je. Blagoslovljeni samo darom, najizvršnijim darom koji čovječanstvu izvire iz Očeva srca: «njegov blagoslovljeni i slavni Sin koji nam je darovan i koji je za nas bio rođen» (*2P* 11). To je Radosna vijest koju smo primili kao dar i koje nismo gospodari i, prema tome, trebamo uzvratiti: «Evanđelje Isusa Krista, Sina Božjega» (*2 Čel* 15). Otac i brat Franjo živio je Božić kao dar koji treba uzvratiti.

Ustanite, krenite!

Osjećam, draga braćo, da nam Gospodin govori, štoviše, dovikuje nam: *Ustanite, krenite!* Liječite rane vašega svijeta prateći u mjestima prijeloma vašu braću i sestre u zajedničkom projektu mira i pravednosti, ukorijenjenom u Evanđelju; i, po primjeru Sina Božjega, *opljenite se*, prihvatite stanje muškaraca i žena vašega vremena (usp. *Fil 2,6-7*), i kao apostol Pavao, učinite se sve svima, sve činite za Evanđelje (usp. *1 Kor 9,22-23*).

Ustanite, krenite! Brinite se za evanđeosku kvalitetu vašega bratskoga života čineći da molitveni život živite kao očiti prioritet, tako da vaša bratstva budu istinske “škole molitve”; da u njima komunikacija bude tako gusta da postane moguće izražavati i slaviti radost vašega poziva i vašega iskustva vjere; da u njima bude “majčinska” pratnja jednih s drugima i da braća u njima ostanu u trajnom stavu razlučivanja.

Ustanite, krenite! Prihvatite Evanđelje u svoj život, pustite da se ono u vama nastani, i samo će Evanđelje promijeniti vaše živote, kako je promijenilo Franjin život, i učinit će *življenim Evanđeljem* (usp. *PdV 5*). Danomice se hranite Evanđeljem da se utažena žeđ pretvori u poruku, kao u slučaju Samaritanke (usp. *Ggp 17*). Pođite u svijet i, u bratstvu i polazeći od bratstva, i uvijek u zajedništvu s Crkvom, naviještajte svima da je Isus, Očevo Evanđelje čovječanstvu, očitovanje Boga ljubavi, naš brat, Spasitelj čovječanstva.

Ustanite, krenite!

SRETAN BOŽIĆ SVIMA!

Rim, 8. prosinca 2009. g.
Svetkovina Bezgrješnoga začeća
Kraljice i Majke Reda manje braće

Fra José Rodríguez Carballo, OFM
generalni ministar

Prot. 100409

Generalovo pismo

SUBRAĆI PROVINCIJE SV. KRIŽA U BOSNI

Ur. broj: 100373/408/09

Predraga subraćo poštovane provincije sv. Križa u Bosni, Gospodin vam dao mir!

Na svom zasjedanju u studenom Generalni definitorij razmotrio je i odobrio izvješće sa Kanonskog pohoda koje je uputio Generalni vizitator Fr. Gabrijel Mioč, kome bratski i srdačno zahvaljujem za dragocjeno služenje tijekom obilaska Provincije, slavljenja Kapitula i Kapitularnog kongresa. Bog blagoslovio njegov trud.

Kako se vidi iz izvješća Vizitatora, a i koliko i sam osobno znam, ne mogu započeti a da ne spomenem vaše veliko zalaganje na polju evangelizacije u dvije biskupije u Bosni: onoj u Sarajevu, gdje je pastoralno angažirano 189 fratara, i onoj u Banjoj Luci, gdje djeluje 43 fratra; isto tako braću koja djeluju u misijama „Ad genets“ u Africi, gdje se nalaze 4 fratra iz provincije, i u Albaniji gdje djeluju 2 fratra, kao i drugu vašu nazočnost u svijetu. Pastoralno djelovanje u 93 župe koje su vam povjerene svakako je vrlo značajno služenje. Za sve dobro koje činite zahvaljujem Gospodinu i svoj braći, koji često u teškim uvjetima, nastavljaju pronositi dar evanđelja u različitim životnim situacijama.

Polazeći od toga da smo uvijek pozvani da idemo od *dobrog ka boljem*, i imajući uvijek u vidu evangelizacijsko poslanje koje činite, htio bih vas posjetiti na neke elemente koji bi trebali karakterizirati vaše poslanje, onako kako je to bilo istaknuto na Generalnom kapitulju 2009. Prije svega treba biti svjesni da **evangelizacijsko poslanje treba biti „potpomognuto snažnim iskustvom Boga“** (Usp. Mandato 13). To znači da se u konkretnom životu navjestitelja mora dati stvarna prednost osobnoj i zajedničkoj molitvi. Bez molitve ne možemo biti učenici, a ako nismo učenici ne možemo biti navjestitelji. Stoga, s obzirom na duh *molitve i pobožnosti* moramo prijeći još dug put. Vizitator ističe da jedan veliki broj braće „nikada ili samo ponekad mole Službu časova“, i da se u samostanima, osim u kući Novicijata, zajednički moli samo Jutarnja. Samo u jednom slučaju, nastavlja se u Izvješću, od 17 samostana koliko provincija ima, bratstvo redovito organizira mjesečnu Rekolekciju. Ovo se braćo ne može opravdati. Nismo pozvani biti samo „propovjednici“, nismo profesionalni navjestitelji, nego smo pozvani prije svega i iznad svega biti **svjedoci**, a to nećemo nikada biti ukoliko ne uspostavimo prisno zajedništvo s Gospodinom preko osobne i bratske molitve. Ne možemo se onda žaliti i čuditi što naši mladi (i ne samo mladi) napuštaju. Čovjek ne može imati dugo vremena prazno srce (sam posao ga ne može na duže vrijeme ispuniti). Ako ga Bog ne ispuni, ispunit će ga druge osobe i stvari (novac, potraga za moću...) Tražim od Uprave provincije da posveti veliku pozornost ovom neizostavnom elementu našega evangelizacijskog poslanja, i da što prije preispita molitvenu praksu u Provinciji.

Drugi temeljni kriterij po kome možemo reći da je ono što činimo u pastoralu zaista franjevački jest **bratski život**. Upravo Generalni kapitul 2009. Opominje nas da misijsko poslanje „**treba biti provedeno u bratstvu i sa svjedočanstvom bratskog života**“ (Mandato 13). U završnom dokumentu Kapitula *Nosioci dara evanđelja* jasno se tvrdi: „Nijedan projekt evangelizacije nije osobna inicijativa ili nečija osobna baština; uvijek je Bratstvo to koje evangelizira“ (PdV 27). I na ovom području ste pozvani napredovati. Izgleda da mnoga braća žive sama i da se samo u 5 kuća redovito održava samostanski kapitul, koji je autentično sredstvo bratskog zajedništva i komunikacije, a ono što je još gore izgleda da se za tim sredstvom ne osjeća ni potreba. Upravo kada mnogi

dijecezanski svećenici osjećaju potrebu za zajedničkim bratskim životom da bi lakše odgovorili na potrebe evangelizacije, izgleda da se mi, koji smo po svom pozivu i poslanju braća, udaljavamo od ovog temeljnog zahtijeva našega života i poslanja. Ovo objašnjava mnoge druge pojave u našem životu, od kojih je jedna svakako veliki individualizam koji među nama vlada, unutarnje podjele, mnoga napuštanja kvalitetnih zvanja. Tražim od vas draga braćo, i tražim od Uprave provincije da ozbiljno razmotri ovu temu. Treba preispitati situacije gdje braća žive sami. Život u bratstvu je garancija budućnosti, njegov nedostatak će nas prije ili kasnije dovesti do samouništenja.

Elementi koji isto tako trebaju pratiti naše evangelizacijsko poslanje jesu svakako **malenost, siromaštvo i solidarnost**. Dok vam čestitam na **fondu solidarnosti** iz kojeg pomažete braći koja djeluju na devastiranim i ekonomski slabijim župama, pozivam vas i da promišljate problem ekonomije i načina njenog vođenja. Franjevačka ekonomija treba biti vrlo transparentna solidarna i stroga. Ovdje se dotičemo zavjeta siromaštva koji smo obećali i koji nas obvezuje da dijelimo što imamo, znači i ono što steknemo po našim poslovima, donacijama i drugačije. Ništa od toga nam ne pripada, nego sve pripada bratstvu. Prisivajati to sebi, po mišljenju sv. Franje, znači biti lopovi. Znam da su moje riječi jake, ali gledajući sv. Franju i imajući na umu što smo obećali na zavjetovanju-, „*vivere sine proprio*“-, ne mogu drugo reći. O ovome ćemo morati položiti račun Gospodinu.

Želim vam, konačno, reći i nekoliko riječi o **odgoju**. Gospodin vam dao dar mnogih zvanja, naročito zbog prilika u kojima živite. Ovaj dar podrazumijeva i veliku odgovornost. Velika pozornost se mora obratiti odabiru, i ne zaboraviti da zvanja treba kvalitetno pratiti. To iziskuje dobro formirane odgojitelje i autentična odgojna bratstva. Ovdje ne trebate štedjeti personal i sredstva. Tražim da posebnu pozornost obratite kući gdje borave braća sa privremenim zavjetima, kako s obzirom na odgojno bratstvo, tako i na sam život kuće u kojoj odgajajući borave. Tražim također da se preispita odgoj u sjemeništu u Visokom.

Pozivam sve da rade jedinstveno, poštujući različitosti. Kapitul je definirao Manjeg brata kao nekoga tko trajno prelazi granice, koji ide ususret drugome i drugačijem, svjestan da je različitost manifestacija samog Boga koji čini novim sve stvari. U podijeljenom društvu, kakvo je vaše, jedinstvo i istinsko bratstvo, već su same po sebi evanđeosko svjedočanstvo i poziv prihvaćanje i poštivanje drugačijega.

Draga braćo: sve što sam vam rekao jest radi dobra Provincije i braće koja djeluju u njoj. Uvjeren sam da imate puno toga lijepog i pozitivnog, ali morate svratiti pozornost na neke praznine, da bi vaš život i vaše poslanje bili zaista značajni. Prihvatite ove moje poruke kao poziv koji vam upućuje sam Gospodin preko jednog brata, Generalnog ministra, koji ljubi vašu provinciju i duboko vjeruje u vaše mogućnosti.

Uz bratski zagrljaj, blagoslivljam vas u ime sv. Franje

Vaš brat i sluga

Rim, 20 studenog 2009.

Fr. José Rodríguez Carballo, ofm
Generalni ministar

PORUKA CJELOKUPNOM BRATSTVU FRANJEVAČKE PROVINCIJE BOSNE SREBRENE U VEZI S PISMOM GENERALNOG MINISTRA OFM

Draga moja braćo, mir s vama!

Krajem mjeseca studenog 2009. god. Generalni ministar Franjevačkog reda, fra José Rodríguez Carballo, OFM, nam je poslao važno pismo, napisano svoj braći naše Provincije, na osnovu rezultata generalne vizitacije 2008/2009. Pismo smo u cijelosti objavili u ovom broju *Bosne Srebrene* neposredno prije ove poruke. Molimo svu braću da ga svaki osobno – ne tek jedanput! – pročita i prostudira. Ujedno **zadužujemo svu braću gvardijane** da organiziraju barem tri mjesečne duhovne obnove u svojim samostanima, na teme ovoga pisma:

1. duhovno-molitveni život braće;
2. bratski život u zajednici i međusobna suradnja;
3. ekonomija i bratska solidarnost.

U granicama svojih mogućnosti, barem na nekim rekolekcijama, rado će sudjelovati i pojedini članovi uprave Provincije, pa će i oni dati svoj doprinos raspravama. Na kraju će samostanski kapituli donijeti odgovarajuće zaključke.

Odmah napominjemo sljedeće: ***Ne dajte se zbuniti ponekim netočnim podatkom*** iz pisma, iako i toga ima. Na netočnosti nekih podataka smo mi već odgovorili i Generalnom ministru, i Generalnom vizitatoru. (*Taj odgovor objavljujemo odmah iza ove poruke.*)

Ali, zadržavanje na tim nepreciznostima bilo bi samo na našu štetu, jer se ne bismo koncentrirali na brojna točna zapažanja, koja treba ne samo uzeti u obzir, nego i dobro proučiti, zajednički prodiskutirati, donijeti zajedničke odluke i provesti ih u djelo. Jer, u tome i jest smisao pisma. Ako to ne bismo učinili, pismo bi bilo uzalud napisano a mi bismo prokockali milosni trenutak, *kairós*, koji nam se nudi da krenemo korak naprijed u svom osobnom posvećenju i u konsolidiranju naše franjevačke zajednice (samostana i Provincije) na putu savršenstva, u skladu s Evanđeljem i našim redovničkim Pravilom.

Kako nitko ne bi imao sumnje u izvršenje ovoga zahtjeva, molim sve gvardijane da izvijeste upravu Provincije o obavljenim duhovnim obnovama na ovu temu, kao i o zaključcima koje će vaši samostanski kapituli donijeti u vezi s tim. Neka se izrazi jasno:

- a) *u čemu možemo usavršiti svoj redovnički, franjevački, način života;* i
- b) *koje smo konkretne korake odlučili zajednički poduzeti?*

Bili vam svima sretni i veseli božićni blagdani, a nova 2010. godina vam donijela novi procvat kršćanskog i specifično franjevačkog idealizma.

Bog blagoslovio i nagradio sve one koji se budu trudili u tom smjeru!
Bratski, s poštovanjem, želeći svima MIR I DOBRO od Gospodina –

Fra Lovro Gavran, provincijal

ODGOVOR NA PISMO GENERALNOG MINISTRA OFM, UPUĆENO SUBRAĆI PROVINCIJE SV. KRIŽA U BOSNI

Prot. br.: 100373/408/09

Mnogopoštovani oče Generale, fra José!

S poštovanjem i zahvalnošću smo primili Vaše pismo od 20. studenog 2009., Prot. br.: 100373/408/09, napisano na osnovu generalne vizitacije, koju je u našoj Provinciji 2008/2009. obavio Generalni vizitator fra Gabriel Mioč. Fra Gabrielu zahvaljujemo na dobro obavljenu poslu i na iscrpnoj završnoj relaciji, u kojoj je nastojao obuhvatiti sve aspekte redovničkog života naše Provincije. Vama zahvaljujemo što ste nam spremno uputili svoje očinsko pismo s bratskim primjedbama – radi nužnog „popravljanja“ braće, što je dužnost svakog redovničkog poglavara, a posebno generalnog.

Mi smo posve svjesni da smo ljudi od krvi i mesa, slabi i u mnogo čemu nesavršeni, da smo stalno na putu – a i na kraju života na cilj će nas dovesti jedino Božje milosrđe i dobrota, a ne naše zasluge. Pa ipak, za ljubav istini – da ne bi u arhivima ostali neki očito pogrešni, a neispravljani podaci – dužni smo Vam predstaviti još nekoliko činjenica, od kojih neke mi osobno pozitivno poznajemo, a druge smo prikupili iz službenih izvješća za Provincijski kapitul 2009., te usmenom provjerom preko telefona. Evo službenih podataka:

Zajedničke točke franjevačkih zajednica Bosne Srebrene u trogodištu 2006.-2009.

	<i>Samostan</i>	<i>Zajedn. molitva</i>	<i>Kućni kap.</i>	<i>Sam. kap.</i>	<i>Rekolekcija</i>
1	Dubrave	Jutarnja i Služba čitanja	0	7	2
2	Đakovica	Sve	12	Nije distrikt	12
3	Fojnica	Jutarnja, Večernja i Služba čitanja	0	8	0
4	Gorica (Livno)	Sve	10	9	13
5	Guča Gora	Jutarnja i Srednji čas	0	5	8
6	Jajce	Jutarnja	6	6	14
7	Kraljeva Sutjeska	Jutarnja i Srednji čas	2	7	4
8	Kreševo	Sve, osim Službe čitanja	3	7	3
9	Nedžarići	Sve	12	Nije distrikt	18
10	Petrićevac	Sve	5	5	20
11	Plehan	Jutarnja	0	5	6
12	Podsused	Jutarnja	7	Nije distrikt	5
13	Rama-Šćit	Jutarnja	9	8	11
14	Tolisa	Sve	6	7	10
15	Tuzla	Jutarnja	Svake subote	8	10
16	Visoko	Sve	10	Nije distrikt	8
17	Bistrik	Jutarnja	12	Nije distrikt	2

NB! – Podatke prikupio fra Janko Ćuro, tajnik Provincije, na osnovu izvještaja za Provincijski kapitul 2009.; a podatke o zajedničkim molitvenim točkama provjerio telefonski u svakom samostanu.

Koliko braća osobno mole, to je teško sa sigurnošću znati i registrirati. Znamo da imamo lijep broj vrlo pobožne i svete braće, a znamo da ima i onih koji se ne ističu osobito u pobožnosti. Ali ono što se može znati i registrirati jest činjenica da se ne samo u jednom samostanu zajednički moli **cijeli oficij**, nego barem **u šest samostana** (u: Đakovica, Gorica/Livno = novicijat, Nedžarići = teologija, Petrićevac, Tolisa i Visoko = sjemenište), a skoro sve i u **još dva** samostana (Fojnica i Kreševo).

Redovne mjesečne duhovne obnove (rekolekcije) ne obavlja samo jedna samostanska zajednica u Bosni Srebrenoj, nego **barem polovina** njih, kao što se vidi iz gornje križaljke. Uz to moramo naglasiti, a ni to nije bez značaja, da mi kao pastoralna Provincija, u svim biskupijama **imamo i zajedničke mjesečne duhovne obnove sa dijecezanskim klerom**, a više puta **i sa drugim redovničkim zajednicama**, tako da ne samo da zadovoljavamo minimum, nego redovito idemo i iznad onoga što traži Kanonsko pravo – što je i normalno za *stalež savršenstva*. No, ipak je istina da barem jedna trećina zajednica ne zadovoljava ni minimum.

Samostanski kapitul, kao mjesto i sredstvo bratske komunikacije među nama, iako nije uvijek u svim kućama fiksno održavan po nekim strogim pravnim kriterijima, održava se daleko više i kvalitetnije nego što se dobiva dojam na osnovu pisma (tj. samo u 5 kuća). Prema službenim izvještajima za Provincijski kapitul 2009. kućni kapituli su održavani u svim zajednicama – negdje samo kao kapituli samostanskog područja, a većinom odvojeno: i kao kućni i kao područni, što se također vidi iz gornjeg prikaza.

Druge stvari nisu mjerljive, pa se o njima ne mogu ni donositi matematički pokazatelji.

No, što se tiče Vašega pisma u cjelini, ono je za sve nas ozbiljna bratska i očinska opomena, pa ćemo ga zato u cijelosti objaviti u božićnom broju našeg službenog provincijskog glasila *Bosna Srebrena*, a ujedno ćemo potaknuti braću ne samo da osobno prostudiraju to pismo, nego da se na barem tri mjesečne duhovne obnove 2010. pozabave upravo temama iz Vašega pisma:

- 1) duhovno-molitveni život braće;
- 2) bratski život u zajednici i međusobna suradnja;
- 3) ekonomija i bratska solidarnost.

O kućama formacije brinut će se i dalje na poseban način njihove samostanske zajednice, a njima posebnu brigu posvećuje i uprava Provincije – u skladu sa svojim mogućnostima.

Još jedanput Vam zahvaljujemo na bratskoj brizi, želimo Vam sretan Božić, te Božji mir i svako dobro od Gospodina u novoj 2010. godini.

S poštovanjem, u Kristu i sv. Franji odani –

Fra Lovro Gavran, provincijal

GODIŠNJE DUHOVNE VJEŽBE

Draga braćo,

Želimo vam mir i dobro od Gospodina!

U *Potvrđenom pravilu* sv. Franjo potiče braću „neka paze da iznad svega moraju željeti da imaju duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje“ (*PPr* 10:10). Godišnje duhovne vježbe su prigoda da se odmorimo od svojih svakodnevnih pastoralnih poslova i „sjedeći do nogu Gospodinovih slušamo Njegovu Riječ“ (Lk 10:39).

Zato, sukladno dogovoru s gvardijanima, određujemo da sva braća obave duhovne vježbe u trajanju od pet dana (*Statuti Provincije*, čl. 8, §1) u vremenu i mjestu koje im odgovara, izvan svog samostanskog područja. Želja nam je otrgnuti se od dnevnih obveza u svojoj zajednici i provesti vrijeme u susretu s Gospodinom i braćom iz drugih krajeva. Iznimke su starija i bolesna braća za čije će se duhovne potrebe pobrinuti gvardijani u dogovoru s voditeljem.

Ovdje donosimo četrnaest termina duhovnih vježbi za sljedeću godinu i molimo braću da se odluče i prijave fra Peri najkasnije do Božića kako bismo početkom 2010. godine mogli objaviti cjelovite liste za svu Provinciju. Datume, mjesta, voditelje, teme i sudionike duhovnih vježbi naći ćete na web stranici naše Provincije (www.bosnasrebrena.ba) pod naslovom *Duhovne vježbe*.

Duhovne vježbe počinju nedjeljom navečer zajedničkom molitvom Večernje a završavaju petkom podnevnom misom zahvalnicom. Ekonom Provincije će se pobrinuti za honorar voditeljima duhovnih vježbi, a sudionici će misnim intencijama pokriti troškove svoga boravka. Planirano je da svatko ima svoju sobu, osim u planinarskom domu na Pogorelici gdje bi bila po dvojica. Za one koji vole uživati u ljepoti planine i meditirati u prirodi ovo će biti pravo mjesto. Molimo gvardijane da se pobrinu kako bi sva braća njihova samostanskog područja sudjelovala u ovom zajedničkom provincijskom pothvatu. Ukoliko netko nije u stanju uklopiti se ni u jedan od ovih termina, slobodan je, uz dozvolu gvardijana, obaviti duhovne vježbe drugdje.

Zahvaljujemo se voditeljima duhovnih vježbi za raspoloživost i svima koji će se pobrinuti da se braća ugodno osjećaju. Sve vas bratski pozdravljaju

U Sarajevu, 19. 11. 2009.

Fra Pero Vrebac,
moderator trajne formacije

fra Lovro Gavran,
provincijal

RASPORED DUHOVNIH VJEŽBI ZA 2010. GOD.

DATUM	VODITELJ	TEMA	MJESTO	BROJ
21 – 26 /02/2010	Fra Mile Babić		Franjevački samostan GUČA GORA	10 osoba
21 – 26 /02/2010	Fra Ivica Vidak	Svećenička služba u Crkvi i svijetu	TOLISA samostan i TIŠINA župna kuća	12 osoba
28/02/-5/03/2010	Fra Velimir Bavrka		Franjevački samostan GUČA GORA	10 osoba
28/02/-5/03/2010	Fra Marinko Pejić		Franjevački samostan JAJCE	9 osoba
7 – 12 /03/ 2010	Fra Ivan Šarčević		Franjevački samostan Sarajevo – BISTRİK	15 osoba
14 – 19 /03/2010	Fra Slavko Topić		Franjevački samostan Sarajevo – BISTRİK	15 osoba
18 – 23 /04/2010	Fra Pero Vrebac		Kuća mira RAMA – ŠĆIT	25 osoba
18 – 23 /04/2010	Fra Mirko Bobaš		Župna kuća Hvar SUĆURAJ	9 osoba
27/06/-2/07/2010	Fra Josip Ikić		Franjevački konvikt VISOKO	40 osoba
4 – 9 /07/ 2010	Fra Tomo Anđić		Planinarski dom POGORELICA– Fojnica	20 osoba
19 – 24 /09/2010	Fra Danimir Pezer	Sveti obredi i obredni prostori	Kuća mira RAMA – ŠĆIT	25 osoba
19 – 24 /09/2010	Fra Anto Popović	Nasljedovanje u svjetlu Biblije	Župna kuća Hvar – SUĆURAJ	9 osoba
26/09/-1/10/2010	Fra Mirko Bobaš		Kuća Gospinog svetišta OLOVO	8 osoba
18 – 22 /10/2010	Fra Anto Popović	Nasljedovanje u svjetlu Biblije	Duhovni centar NAUROD – Njemačka	

ĐAKONSKO REĐENJE

Na prvu nedjelju Došašća, 29. studenog u sarajevskoj katedrali Srca Isusova nadbiskup vrhbosanski kardinal Vinko Puljić zaredio je dvojicu bogoslova za đakone, a jedan je član naše Provincije, fra Josip Filipović iz župe Vitez. Na svečanom misnom slavlju koncelebrirali su pomoćni biskup vrhbosanski mons. dr. Pero Sudar te više svećenika među kojima je bio i franjevački provincijal fra Lovro Gavran kao i profesori Katoličkog bogoslovnog fakulteta i Franjevačke bogoslovije te župnici ređenika.

Fra Josip Filipović, *iz Malog Mošunja, župa Vitez, rođen je 22. 8. 1983. u Sarajevu od Vinka i Anđe r. Petrović. Kršten je 24. 9. 1983., a krizman 14. 6. 1998. Osnovnu školu završio u Staroj Biloj, a srednju medicinsku školu u Novoj Biloj. U postulaturu u Visokom ušao 2002. Oblačenje u Jajcu 13. 7. 2003. Novicijat na Gorici (Livno) kao i prvi zavjeti 4. 7. 2004. Redovan student Franjevačke teologije od rujna 2004. Službe lektora i akolita primio u samostanu sv. Pavla (Teologija) 15. 12. 2006. Svečane zavjete položio 15. 9. 2008. u Bihaću.*

Želimo mu mir i ustrajnost!

ĐAKONSKA PRAKSA

Novozaređeni đakon fra Josip Filipović će svoj božićni i uskršnji praktikum vršiti u župi rođenja BDM u Ulicama.

Želimo mu plodonosne prve pastoralne korake!

SVJEDOČANSTVO O ZAVJETOVANJU

Danas, 12. studenog 2009. godine, u samostanu sv. Križa na Kovačićima, pod molitvom Službe časova u 18.00 sati, produžio je privremene zavjete na šest mjeseci naš brat fra Davor Dominović.

U nazočnosti samostanskog bratstva, zavjete je primio provincijal fra Lovro Gavran, a svjedoci su bili fra Janko Čuro, vikar samostana i fra Mato Topić, definator.

NAPUSTIO RED I PROVINCIJU

Dana 13. studenog 2009. godine našu je Provinciju svojevrijedno napustio bogoslov fra Zdenko Miličević. Fra Zdenko zahvaljuje Provinciji za ljudsku, kršćansku, moralnu i intelektualnu formaciju koju mu je pružila.

Neka ga u daljnjem životu i radu prate mir i dobro!

IZ ZAPISNIKA SJEDNICA DEFINITORIJA

Iz Zapisnika 10. sjednice defnitorija

23. listopada 2009.

- Zaključeno je da ćemo župe u Republici Hrvatskoj **Vojnić i Gvozd** pastoralno skrbiti još kroz ovo trogodište. Nakon toga nećemo produžavati Ugovor za ove župe.

- Uprava je donijela zaključak da se 3. prosinca organizira **Akademija u povodu 800. obljetnice Reda**. Odbor za organizaciju akademije čine: fra Marijan Karaula, fra Mirko Majdandžić, fra Ivan Šarčević i Ivan Lovrenović.

Iz Zapisnika 11. sjednice defnitorija

31. listopada 2009.

- Bogoslov **fra Davor Dominović** je dostavio molbu za prijem u našu Provinciju. Fra Davor se prima u Provinciju. Mjesto njegovog boravka bit će Fojnica gdje će mu se produžiti privremeni zavjeti. Svečani zavjeti bi trebali biti negdje u proljeće sljedeće godine. Do tada će ga duhovno posebno pratiti fra Janko Ljubos.

Iz Zapisnika 12. sjednice defnitorija

8. studenog 2009.

- **Fra Drago Bojić je doktorirao u Beču (A)** na čemu mu iskreno čestitamo. Uprava je odlučila imenovati fra Dragu zamjenikom glavnog urednika *Svjetla riječi* i članom samostanske zajednice sv. Ante na Bistriku. Fra Drago će također, po svojim mogućnostima, pastoralno pomagati župu sv. Ilije u Zenici.

- Nakon što se već duži niz godina raspravljalo o našem **pastoralnom i misijskom angažmanu u Australiji**, Uprava je odlučila da je došlo vrijeme da do kraja 2012. godine prepustimo svoje misije mjesnoj Crkvi u Australiji.

Iz Zapisnika 13. sjednice defnitorija

17. studenog 2009.

- Do 31. siječnja 2010. godine **fra Mato Martić** će vršiti službu župnika u Münchenu (D) i nakon toga se premješta u samostan u Kreševu. Fra Mati zahvaljujemo na dugom i nesebičnom radu za naše iseljenike u Njemačkoj!

- Uprava uvažava molbu bogoslova **fra Velimira Frgića** za poziv brata laika u našoj zajednici.
- **Fra Anti Šarčeviću** se odobrava privremeni odlazak u Njemačku za službe u biskupiji Aachen.
- **Oblačenje novaka** bit će sljedeće godine u župi **Šikara**.

*Iz Zapisnika 14. sjednice defnitorija
1. prosinca 2009.*

- **Fra Velimir Frgić**, kandidat za brata laika, premješta se sa Teologije u samostansku zajednicu u Tuzli.
- **Žive jaslice** na Kovačićima bit će 21. prosinca 2009. u 18 sati.
- **Fra Anto Cvitković** je već tri puta bio u bolnici i njegovo zdravstveno stanje nije dobro. Očekujemo preciznije upute liječnika kako nastaviti daljnje liječenje.
- Dogovoreno je da se nastavi sa traženjem odgovarajućeg rješenja za **župnu crkvu u Ulicama**.
- **Fra Ambroz Ukaj** odlazi u Melbourne na tri godine kao voditelj Albanske katoličke misije.
- Đakon **fra Josip Filipović** upućen je na đakonsku praksu u župu Ulice.

Fra Janko Ćuro, tajnik Provincije

FRA DRAGO BOJIĆ DOKTORIRAO U BEČU

Fra Drago Bojić je 19. listopada na Teološkom fakultetu univerziteta u Beču obranio doktorsku tezu *Katolički tisak u Bosni i Hercegovini: franjevački mjesečni magazin Svjetlo riječi*. Komisiju su sačinjavali: prof. dr. Paul M. Zulehner (mentor), prof. dr. Ingeborg Gerda Gabriel (predsjednica komisije) i prof. dr. András Máté-Tóth.

Kao što i sam naslov kaže, disertacija se bavi katoličkim tiskom u Bosni i Hercegovini na hrvatskom govornom području s posebnim naglaskom na publicističku djelatnost bosanskih franjevaca i mjesečni magazin Svjetlo riječi.

Bratske čestitke našem dr. fra Dragi Bojiću.

NAGRAĐENI NAŠI STUDENTI FRA ZVONKO BENKOVIĆ I FRA JOSIP MRNJAVAC

Dvojica studenata Franjevačke provincije Bosne Srebrene u Zagrebu, fra Zvonko Benković koji studira kroatistiku na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i fra Josip Mrnjavac, koji studira klasične jezike grčki i latinski na istome Fakultetu, dobili su prestižne nagrade Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Fra Zvonko Benković dobio je na sjednici Fakultetskoga vijeća od 24. rujna 2009. nagradu *Franjo Marković* za *doprinosa u istraživanju usmene književnosti Hrvata u Bosni i Hercegovini*.

Fra Josip Mrnjavac je na temelju Statuta Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dobio od strane dekana Filozofskoga fakulteta prof. Damira Borasa nagradu *za izvrsnost u studiju* - a to znači *za izvanredan uspjeh na studiju grčkoga jezika i književnosti*.

Ovom prigodom valja reći da niti jedna a niti druga nagrada nisu same po sebi razumljive nego su djelo izvrsnoga zalaganja ove dvojice naših studenata na studiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu za potrebe Franjevačke gimnazije u Visokom. Svojim nagradama ova su dvojica članova naše Zajednice dobili ne samo osobno priznanje nego su i doprinijeli ugledu naše zajednice Bosne Srebrene ovdje u Zagrebu i priskrbili joj tako još jedno uvaženo priznanje.

Čestitamo našoj braći!

FRA BOŽO LUJIĆ IMENOVAN IZVANREDNIM PROFESOROM U ZAGREBU

Fakultetsko vijeće Katoličkoga bogoslovnoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na VIII. redovitoj sjednici održanoj 9. svibnja 2009. pozitivno je odlučilo o izboru doc. dr. sc. Bože Lujčića, znanstvenoga savjetnika, u znanstveno-nastavno zvanje i na radno mjesto izvanrednog profesora na Katedri Svetoga pisma Staroga zavjeta KBF-a. Vijeće društveno-humanističkoga područja Sveučilišta u Zagrebu potvrdilo je izbor u navedeno zvanje 23. rujna 2009. Veliki kancelar KBF-a Sveučilišta u Zagrebu kardinal Josip Bozanić na temelju provedenoga postupka na Fakultetu i Sveučilištu imenovao je fra Božu dekretom 805/2009-VK od 16. listopada 2009. izvanrednim profesorom na Katedri Svetoga pisma Staroga zavjeta na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Našem subratu čestitamo!

NOVE ADRESE:

Fra Anto Šarčević
Residenz Hanseanum
Neusser Strasse 6
D-47798 Krefeld

Telefon:
+49 21 51 93 12 185
Mobitel:
+49 17 67 63 97 325

Fra Ambroz Ukaj
Privremeno na adresi Hrvatske katoličke misije:
P.O. Box 157
69 Hodgkinson Street
Clifton Hill, VIC 3068
Melbourne, Australia

ZA NEKROLOGIJE

Prot. br.: 930/09

Sarajevo, 4. 12. 2009.

Član Franjevačke provincije Bosne Srebrene, **fra Zvonko (Franjo) Baković**, preminuo je 24. 10. 2009. u 4.30 sati u Jajcu, od posljedica teških bolesti.

Fra Zvonko Baković, sin Petra i Karoline r. Warhol, rođen je u Mrkonjić Gradu, župa Mrkonjić Grad, 2. 9. 1937. Osnovnu školu završio je u Mrkonjić Gradu, a srednju u Mrkonjić Gradu i na Franjevačkoj klasičnoj gimnaziji u Visokom. Franjevački habit je obukao 14. 7. 1955. u Kraljevoj Sutjesci. Godinu novicijata proveo je u Kraljevoj Sutjesci, gdje je položio i prve zavjete 15. 7. 1956. Svečane zavjete je položio u Sarajevu 8. 12. 1959. Za svećenika je zaređen 12. 7. 1964. u Sarajevu.

Služio je kao župni vikar na Petrićevcu (1967. – 1969.), Jajcu (1969. – 1971.), Podmilačju (1971. – 1973.), Podmilačju (1982. – 1984.), Zenici (1988. – 1989.) i Jajcu (1989. – 1992.). Službu župnika obnašao je u Podmilačju (1976. – 1982.), Podmilačju (1984. – 1986.) i u Zenici (1986. – 1988.).

Od 1996. godine pa sve do svoje smrti živio je i radio u samostanu Jajce.

Bio je Tajnik provincije u dva navrata (1963. – 1964. i od 1984. – 1986.), definator provincija (1982. – 1985.), i vikar provincije (1973. – 1976.).

Fra Zvonko je pokopan 26. 11. 2009. u Jajcu. Misu zadušnicu i ukopne obrede predvodio je mnp. fra Lovro Gavran, provincijal Bosne Srebrene.

Neka se ovaj ili sličan tekst unese u Nekrologij Provincije, a za pokojnika neka se slavi sveta misa i izmoli časoslov.

Fra Lovro Gavran, provincijal

Prot. br.: 931/09

Sarajevo, 4. 12. 2009.

Član Franjevačke provincije Bosne Srebrene, **fra Ignacije (Mijo) Gavran**, preminuo je 24. 11. 2009. u Franjevačkom samostanu Visoko.

Fra Ignacije Gavran, sin Ivana i Marije r. Stjepanović, rođen je 24. veljače 1914. u Varešu, gdje je pohađao osnovnu školu, a odmah nakon nje Franjevačku klasičnu gimnaziju u Visokom (1925.-1934.). U Franjevački red stupio je nakon 6. razreda gimnazije u Livnu, gdje je proveo i

godinu novicijata (1931.-1932.). Za svećenika je zaređen u Banjoj Luci 11. rujna 1938. Studirao je teologiju u Sarajevu i Breslavi, a filozofiju na sveučilištu u Breslavi i Ljubljani (1934.-1941.). U Ljubljani je i diplomirao i postigao doktorat iz filozofije tezom: Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva (Sarajevo, 1941.). Pohađao je jednu godinu i likovnu akademiju u Zagrebu (1943.-1944.). Predavao je kao docent na Teološkom fakultetu u Sarajevu (1944.-1945.), a kasnije je (1945.-1950.) nastavio predavati na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, uglavnom filozofiju i crkvenu umjetnost. Od 1958. do 1967. ponovno je usporedno predavao i na Franjevačkoj gimnaziji u Visokom i na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Osim svojih struka (filozofije i povijesti umjetnosti) predavao je i druge predmete: hrvatski, njemački, ruski, latinski i engleski (fakultativno). U razdoblju 1945.-1956. bio je meštar bogoslova u Sarajevu, od 1941. do 1943. drugi prefekt, a od 1950. do 1959. prvi prefekt u Sjemeništu u Visokom.

Bio je direktor Franjevačke klasične gimnazije u Visokom od 1967. do 1976. i knjižničar Profesorske knjižnice od 1942. do 2006. Obnašao je službu definitora Provincije od 1961. do 1967.

Osim suradnje u periodičnim časopisima i manjih studija objavio je monografije: *Bludna psovka* (1962.), *Veliki likovi povijesti umjetnosti* (1969.), *Lucerna lucens?* (1978.), te priredio izdavanje franjevačkih ljetopisa 18. st.: *Ljetopis Sutješkog samostana* (1979.), *Ljetopis Nikole Lašvanina* (1981.) i *Ljetopis Kreševskog samostana fra Marijana Bogdanovića* (1984.). U izdanju *Svjetla riječi* izdao je četiri knjige *Putovi i putokazi* (1988.-2003.) te knjigu *Suputnici bosanske povijesti* (2007.). Također je izdao udžbenike za psihologiju i logiku. Prevodio je s raznih jezika.

Ispraćaj sa svetom misom, koju je predvodio uzoriti Vinko kardinal Puljić, obavljen je u Visokom 26. 11. 2009. u 10 sati, a misu zadušnicu i ukopne obrede predvodio je mnp. fra Lovro Gavran, provincijal Bosne Srebrene, u Kraljevoj Sutjesci isti dan u 14 sati.

Neka se ovaj ili sličan tekst unese u Nekrologij Provincije, a za pokojnika neka se slavi sveta misa i izmoli časoslov.

Fra Lovro Gavran, provincijal

POMIRENJE I MIR

SARAJEVO (FIA) - U dvorani Franjevačkog centra u sarajevskom naselju Grbavica održan je 31. listopada 2009. interreligijski meditativni susret **Pomirenje i mir**. Na susretu su sudjelovali predstavnici Jevrejske zajednice, Islamske zajednice, Katoličke crkve, Protestantske baptističke crkve, Kršćanske adventističke crkve, Sathya sai Centra u Sarajevu i Međunarodnog društva za svjesnost Krišne. Predstavnik Pravoslavne crkve nije stigao na susret iako je bio najavljen. Evanđeoska crkva prihvatila je poziv za sudjelovanje ali zbog proslave u vlastitoj zajednici njezini predstavnici nisu bili prisutni. Kao gosti na susretu su bili predstavnici Udruženja Baha'ija i Ahmedija muslimanski džemat u BiH koji zbog uvjeta Islamske zajednice nisu mogli nastupiti u programu. Organizator susreta bila je Interreligijska služba Oči u oči **Vijeća za pravdu, mir i ekologiju** Franjevačke provincije Bosne Srebrene...

Susret je započeo pjesmom *Negdje mi netko* u izvedbi VIS-a Jukić i pozdravom provincijala Bosne Srebrene fra Lovre Gavrana koji je bio i domaćin susreta. Provincijal Gavran je izrazio radost zbog održavanja međureligijskog susreta i pozvao sve da se otvore trostrukom daru mira: „miru s Bogom, miru sa sobom i miru sa svim ljudima na svijetu“.

Jevrejsku zajednicu predstavljao je savjetnik za kulturu i religiju Eli Tauber. On je govorio o značenju mira u Starom zavjetu na temelju riječi Psalma 85 (11-14). O islamskoj afirmaciji suživota i multireligioznosti govorio je predstavnik Islamske zajednice Ferid ef. Dautović, glavni imam Medžlisa Islamske zajednice u Sarajevu na temelju redaka iz Kur'ana (Ali Imran 2-4; al Maida, 69). Katoličku crkvu predstavljao je mons. dr. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski koji je naglasio da je temeljna oznaka istinske kršćanske vjere u Boga „otvorenost, dobrotu i ljubav prema čovjeku“. Kršćansku baptističku crkvu predstavljao je pastor Tomislav Dobutović koji je podsjetio na nekoliko važnih obljetnica: 400 godina baptista, 500. obljetnicu rođenja Jeana Calvina, 800 godina Franjevačkog reda i 700 godina franjevacu u BiH. „Crkva mora biti živa, ona mora biti živi organizam, koji diše, koji se razvija, uvijek u promjeni, koji je sposoban mijenjajući sebe odgovoriti na potrebe društva“, kazao je pastor Dobutović. Kršćansku adventističku crkvu predstavljao je pastor Božidar Mihajlović koji je naglasio da pripadnike drugih religija ne doživljavaju kao neprijatelje nego kao suborce „u borbi za mir, ljubav i pravdu“. Sathya sai Centar u Sarajevu predstavljao je Jadranko Panjeta, a Međunarodno društvo za svjesnost Krište Ognjen Mišković.

U programu su sudjelovali zbor *Pontanima*, Hor Medžlisa IZ Sarajevo i Muzički sastav Kršćanske baptističke crkve koji su svojim pjevanjem obogatili i uljepšali ovaj susret. Susret je završio pjesmom *Bože moj, dopusti mi* u izvedbi zbora *Pontanima*.

Međureligijski susret održava se jednom godišnje u organizaciji interreligijske službe *Oči u oči* kao sjećanje na susret predstavnika velikih svjetskih religija, koji je na poziv pape Ivana Pavla II. održan u Asizu 27.10.1986.

Znanstveni simpozij - 100 godina Franjevačke teologije u Sarajevu

SARAJEVO (FIA) – U amfiteatru Franjevačke teologije u Sarajevu održan je 6. i 7. studenog 2009. znanstveni skup u povodu **100 godina Franjevačke teologije u Sarajevu**. Pokrovitelj skupa bio je predsjedavajući Predsjedništva Bosne i Hercegovine **Željko Komšić**.

Na početku skupa dekan dr. fra Mile Babić pozdravio je prisutne goste te je postavio pitanje što je smisao Franjevačke teologije i uopće koji je smisao franjevačke škole mišljenja od srednjeg vijeka do danas. Babić je ponudio kratki odgovor tvrdnjom da su franjevci kroz teološko i filozofsko mišljenje nastojali razjasniti viziju sv. Franje koja se temelji na Evandelju, a naglašava bratstvo i sestrinstvo svih ljudi, kao i svih bića. Tom vizijom Franjo je ponudio alternativu svijetu mržnje i nasilja u kojemu živimo. Izlazak iz svijeta nasilja i mržnje i uspostavljanje svijet mira, slobode i ljubavi zadaća je svih odgovornih bića. Koliko su franjevački mislioci uspjeli ostvariti ovu Franjinu viziju i koliko su franjevci Bosne Srebrene svojim djelovanjem na Franjevačkoj teologiji isto mišlju i djelom svjedočili odjelotvorili neka procijene drugi, zaključio je Babić.

Provincijal Bosne Srebrene fra Lovro Gavran u svojoj pozdravnoj riječi kazao je da Franjevačka teologija kao visoko-školska ustanova Franjevačke provincije Bosne Srebrene neprekidno djeluje sto godina u Sarajevu, školujući i odgajajući njezine kandidate za svećeništvo i redovništvo a u posljednje vrijeme i druge studente i studentice zainteresirane za studij teologije. Izrazio je radost što može pozdraviti „jednu stogodišnjakinju“ koja je puna iskustva ali i mladosti i iz koje možemo iščitati svoju prošlost, registrirati svoju sadašnjost i programirati svoju prošlost.

Skupu se obratio i nadbiskup vrhbosanski, kardinal Vinko Puljić koji je kazao kako je ovo prilika da se oda priznanje i zahvala onima koji su se u stoljetnom hodu žrtvovali i utkali u ovu instituciju poučavajući i svjedočeći budućim generacijama. Današnjim profesorima i studentima poželio je da se nadahnjuju na njihovim primjerima. „Studij teologije je nešto drugačiji od drugih studija jer vodi vjeri, a iz vjere vodi produblivanju znanja i ravnjanja, studij koji se životom usvaja. On se od života ne odvaja“, kazao je kardinal.

U ime pokrovitelja skupa gosp. Željka Komšića, predsjedavajućega predsjedništva BiH okupljene je pozdravio njegov izaslanik, gosp. Željko Knez. On je izrazio zahvalnost za sve što franjevci čine za boljitak Bosne i Hercegovine posebno ističući njihovo zalaganje za ravnopravnost svih građana bez obzira u kojemu dijelu žive. Gradonačelnik Sarajeva gosp. Alija Behmen obraćajući se prisutnima kazao je kako Franjevačka teologija nije samo obrazovno-odgojna ustanova bosanskih franjevaca već i jedno od znanstvenih kulturnih središta grada Sarajeva, BiH pa i šire.

Pozdrave i čestitke Franjevačkoj teologiji uputili su i fra Miljenko Šteko, vikar Hercegovačke franjevačke provincije čiji su članovi na ovoj Teologiji djelovali kao profesori i čiji je velik broj članova ovdje studirao zatim fra Bože Vuleta, vikar Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja iz Splita, dr. fra Božo Lujčić, u ime Katoličkog bogoslovnog fakulteta iz Zagreba i dr. Klara Čavar, u ime novoutemeljenog Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu. Na dvodnevnome skupu nastupila su 32 predavača. U šest kratkih blokova prikazana su sljedeća tematska područja: franjevačko školstvo u BiH te razvoj Franjevačke teologije kroz povijest, glazbena i publicistička djelatnost, propitane su mogućnosti posebne teologije bosanskih franjevaca,

iskustva modernoga čovjeka pred pitanjem vjere i sekularnoga društva. U dva posebna bloka tematizirana su pitanja suvremene teologije u skoro svim njezinim aspektima uključujući ekumenizam i međureligijski dijalog, a simpozij je završen konkretnim pitanja o susretu teologije s modernom kulturom i njezinim izražajnim formama. Sva predavanja bit će objavljena u posebnom zborniku radova.

ZAVRŠNA PROSLAVA 100 GODINA FRANJEVAČKE TEOLOGIJE U SARAJEVU

SARAJEVO (FIA) - Svečanim misnim slavljem koje je u oratoriju Franjevačke teologije predvodio provincijal fra Lovro Gavran uz sudjelovanje profesora i odgojitelja, te desetak drugih svećenika, završena je proslava 100 godina Franjevačke teologije u Sarajevu i Dana teologije – blagdan bl. Ivana Duns Škota.

Provincijal je u prigodnoj propovijedi podsjetio da Teologija slavi bl. Ivana Duns Škota koji je zbog svoje dubokoumnosti nazvan *doktor subtilis*, tj. onaj koji je svojim umom zapažao najprofinjnije razlike među pojmovima i idejama i uspijevao povezati ono što je mnogim drugim velikim ljudima izgledalo nespojivo. Upravo je zato ovaj teolog izabran za patron ove teologije. Provincijal se dalje osvrnuo na odnos vjere i razuma. „Vjera obogaćuje razum, razum obogaćuje vjeru“, kazao je on. Zato je jasno zašto se na ovoj našoj odgojnoj instituciji istodobno studira i filozofija i teologija. Zašto su nam potrebne i vjera i znanje. Jedno bez drugoga ne ide. Kompletan čovjek gaji i jedno i drugo, naglasio je fra Lovro.

Na kraju je provincijal profesorima i odgojiteljima da brižno nastoje oko poučavanja teologije a da ne zanemare duh molitve i pobožnosti ni u svome životu ni u životu studenata. Studentima i studenticama poželio je razlikovanje, a Teologiji još sretnih i uspješnih obljetnica. Ovom prigodom zbor Pontanima izveo je Missu Bosniensis koju je u povodu 800. obljetnice franjevačkog pokreta skladao Andrija Pavlič a posvećena je sv. Franji Asiškom, svim nesretnim, ispaćenim i izgubljenima ovoga svijeta, te bosanskim franjevcima i zboru Pontanima.

DAN TEOLOGIJE I PODJELA DIPLOMA

SARAJEVO (FIA) - U povodu dana Teologije održana je 7. studenog prigodna akademija na kojoj su uručene diplome i nagrade najboljim studentima iz prošle akademske godine.

Akademija je započela pjesmom *Jubilate Deo* u izvedbi bogoslovske zboru *Schola cantorum Fraternitas*. Slijedio je kratko predavanje Ivan Duns Škot: *mislilac slobode* dekana Teologije dr. Mile Babića. Naime, blagdana Ivana Duns Škota – 8 studenoga – ova visokoškolska ustanova slavi kao svoj dan. Nakon govora i čestitke diplomantima dekana Babića provincijal fra Lovro Gavran uručio je diplome. Diplome je primilo četrnaest studentica i studenata koji su prošle godine završili studij na ovoj teologiji i tako stekli naslov diplomiranog teologa.

Provincijal je uručio i nagrade najboljim studentima iz prošle godine. Za kraj je zbor bogoslova *Fra Nenad Dujić* izveo skladbu *Ave Maria* Jacoba Arcadelta.

OKUPLJANJE RASELJENIH KOTORVAROŠANA

SESVETE/ZAGREB (FIA) – U crkvi svetoga Antuna Padovanskog u Sesevskim Selima organiziran je 11. studenog 2009. susret raseljenih Hrvata kotorvaroške kotline. Pod motom

Susresti drage ljude i čuti o rodnom kraju *skupili su se iseljeni župljani iz Kotor Varoši, Sokolina i Vrbanjaca i slavili misu u spomen na sedamnaest godina od nehumanog progona vjernika i Hrvata iz ovoga kraja.*

U zajedništvu s novim kotorvaroškim župnikom, fra Antom Šimunovićem, drugim kotorvaroškim svećenicima, časnim sestrama i prijateljima izrečene su riječi zahvale Bogu, molilo se i sjećalo svih pokojnika, posebno stradalih branitelja i civila tijekom drugog svjetskog i domovinskog rata u kotorvaroškoj kotlini. Misno slavlje je uzveličao zbor raseljenih kotorvarošana pod ravnanjem Mande Josipović, a programu su nazočili i gosp. Stipe Zeba, izaslanik gradonačelnika Milana Bandića, dopredsjednik RS Davor Čordaš, ministar za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine Slavko Marin, koordinator za BiH u Ministarstvu regionalnog razvoja RH Mario Zeko, dopredsjednik Skupštine Općine Kotor Varoš Ilija Marić, najstariji kotorvaroški svećenik fra Marko Kovačić, domaći župnik vlč. Vlado Hren te ispred organizacijskog odbora fra Stipo Karajica.

Poslije mise u dvorani pastoralnog centra upriličeno je prigodno druženje i kušanje domaćih specijaliteta, koje su za ovu prigodu pripravile domaćice i domaćini iz kotorvaroškog kraja. Razmijenjene su i glavne praktične informacije o podnošenju zahtjeva za dobivanje bh osobne karte, o provedbi Zakona o prijavi imovine sukladno zakonu Skupštine RS, o podnošenju zahtjeva za obnovu kuća i drugih programa u RH i BiH. Predložena je i izrada adresara koji bi na prikladan način povezivao i umrežavao raseljene Kotorvarošane.

U programu su nastupili i članovi KUD-a *Hrvoje Vukčić Hrvatinić* iz Velike predvođeni gosp. Markom Šipušom, koji su okupljenima barem na trenutak probudili sjećanja na vremena kako se to činilo u rodnom kotorvaroškom kraju.

FOJNIČKI MUČENICI

Fojnica (FIA) - U petak, 13. studenog 2009. godine obilježena je šesnaesta obljetnica stradanja fojničkog gvardijana fra Nikice Miličevića i vikara fra Leona Migića koje je ispred samostanske blagovaonice, nakon nasilnog ulaska Armije BiH u samostan, strijeljao vojnik iz Visokog Miralem Čengić. Također na današnji dan obilježena je i šesnaesta obljetnica stradanja 103. poginula Hrvata - Fojničana.

Središnje misno slavlje predvodio je prof. dr. fra Marko Semren uz koncelebraciju više od četrdeset svećenika, među kojima su bili prisutni i provincijal fra Lovro Gavran te dekan preč. Marko Perić. Poslije svete mise, provincijal fra Lovro u hodniku pred samostanskom blagovaonicom, ispred spomen obilježja koje podigoše zahvalni fratri, na mjestu gdje su bili strijeljani naši fra Nikica i fra Leon, predmolio je Opijelo za pokojne, a fra Zoran Livančić, gvardijan iz Guče Gore (školski kolega pok. gvardijana fra Nikice) održao je prigodni govor. Prije svete mise na ovome mjestu je predsjednik Željko Komšić položio vijenac i zapalio svijeću, kao znak dubokog poštovanja prema pokojnim fratrima.

AKADEMIJA U POVODU 800. OBLJETNICE FRANJEVAČKOG REDA

SARAJEVO (FIA) - Obilježavanje 800. obljetnice Franjevačkog reda bosanski su franjevci zaključili 3. prosinca u Sarajevu, prigodnom akademijom koja je održana u Franjevačkom međunarodnom studentskom centru, u *Dvorani sv. Franje*. Među uzvanicima bili su visoki crkveni, kulturni i politički djelatnici.

Akademija je započela pozdravnim riječima provincijala Bosne Srebrene fra Lovre Gavrana koji je svima zaželio dobrodošlicu.

U nastavku su iznesena tri referata kojima se željelo osvijetliti tri nezaobilazna područja djelovanja bosanskih franjevaca čija aktualnost i danas – u našem vremenu krize vrednota i traganja za smislom – uopće nije umanjena, nego je i pojačana. Riječ je o trima važnim temama koje sačinjavaju život bosanskoga franjevca i njegove redodržave Bosne Srebrene.

U prvom referatu fra Ivan Bubalo, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, govorio je o političkom djelovanju bosanskih franjevaca u smjenama carstava i režima, o graničnim povijesnim, još više egzistencijalnim kritičnim situacijama unutar države i Katoličke crkve. U drugom referatu bilo je riječ o specifičnosti bosansko-franjevačkog katoliciteta, o vjeri i posebnim naglascima u teologiji bosanskih franjevaca. O tome je govorio fra Miro Jelečević, također profesor na Franjevačkoj teologiji. Treći referat imao je književnik Ivan Lovrenović, zasigurno jedan od najboljih poznavatelja bosanskih franjevaca i bosanskoga franjevaštva. On je govorio o kulturnom djelovanju bosanskih franjevaca s posebnim naglaskom na franjevačku literaturu, knjigu, jezik, na ono što on voli nazvati „franjevačko pismo“.

U drugom dijelu akademije predstavljene su dvije poštanske marake JP BH pošte objavljene povodom dviju franjevačkih obljetnica: 800. obljetnice Franjevačkog reda i 100. obljetnice neprekinutoga djelovanja Franjevačka teologija u Sarajevu. Izgled maraka predstavio je fra Miro Jelečević. Prva obljetnica popraćena je markom s likom sv. Franje iz Asiza dok razmatra Isusovu muku na križu. Riječ je o reprodukciji ulja na platnu našeg bosanskog slikara Gabriela Jurkića. Na kuverti prvog dana marka je poništena franjevačkim žigom na kojem se križaju Franjina i Kristova ruka, a na lijevoj polovici kuverte prikazan je tzv. franjevački križ iz crkve Sv. Damjana u Asizu iz 12. stoljeća.

Druga marka prikazuje stilizirano pročelje i jedan dio zgrade Franjevačke teologije s istaknutim natpisom na mramornoj ploči: *Franjevačka teologija – Studium theologicum franciscanum Sarajevo*. Kuvertu prvog dana krase žig s franjevačkim križem u obliku slova *tau*. Na kuverti se također nalazi slika Ljube Ivančića na kojoj je prikazan Ivan Duns Skot, franjevački teolog i mislilac, zaštitnik Franjevačke teologije u Sarajevu. Obje marke potpisuje autorica Brankica Sumenić-Bajić. Prva je nominale vrijednosti 1.50 KM, a druga 1.00 KM. Marke su popraćene biltenima s prigodnim tekstovima i osnovnim informacijama o markama. U javni poštanski promet marke će biti puštene 7. prosinca ove godine. Prisutnima se obratio i izvršni direktor JP BH pošte Emir Hajrić koji je uručio i prve primjerke novoobjavljenih maraka provincijalu fra Lovri Gavranu.

Ovom akademijom u Sarajevu, franjevci Bosne Srebrene, na čelu sa svojom upravom, željeli su iznova potvrditi svoju prisutnost u gradu Sarajevu i u svojoj zemlji Bosni te propitati svoju vezanost za katolički i hrvatski puk, smislenost i utemeljenost tolerancije, demokratične angažiranosti u državi s ljudima drugih nacionalnosti i vjera. Riječima velikoga fra Josipa Markušića: da i dalje „skupa sa svojim narodom živimo i hrvatski katolički, a sa svima ostalim u najljepšim odnosima i stvarno bratski“.

Svečarskoj atmosferi doprinio je svojom glazbom i *Trio Magis*, a voditelj programa bio je fra Marijan Karaula.

Propovijed prigodom 100. obljetnice Franjevačke teologije u Sarajevu

(Bl. Ivan Duns Škot, 08. 11. 2009.)

„FIDES QUAERENS INTELLECTUM – INTELLECTUS QUAERENS FIDEM“

Draga braćo i sestre!

Danas, kako rekosmo na početku, slavimo blagdan blaženoga Ivana Duns Škota (1266-1308), franjevca, teologa, crkvenog naučitelja, koji je zbog svoje dubokoumnosti nazvan *doctor subtilis* – koji je svojim umom zapažao i najprofinjenije razlike među pojmovima i idejama i uspijevao spojiti i povezati čak i ono što je mnogim drugim velikim ljudima izgledalo nespojivo. Upravo su zato naši preci izabrali upravo ovoga velikog teologa za patrona naše Franjevačke teologije, koja danas proslavlja 100. obljetnicu svoga neprekidnog djelovanja ovdje u Sarajevu (*jer su ranije generacije studirale drugdje: npr. u Kr. Sutjesci, Fojnici, Kreševu, Gučkoj Gori, Livnu i na Plehanu – ili u inozemstvu*).

Čemu studij teologije?

Stara grčka filozofija i sve ono što je čovjek svojim razumom, bez posebne Božje objave, mogao spoznati bilo je krajnje krnjavo, nesavršeno i ograničeno, tako da je često puta bilo čak i smiješno i tragikomično. Kozmičke religije vidjele su u materijalnom svijetu odraz božanstva. Gnostici u njemu vide samo nered i grijeh, te ga smatraju proizvodom zlih sila. Platonisti ga vide kao nesavršenu i prolaznu sliku savršenih vječnih ideja.

A kršćanski učitelji, kao Origen i sv. Augustin, koji vrlo dobro poznaju grčku filozofiju i sve ono do čega ljudski um sam po sebi može doći, a poznajući također i Sveto pismo, tj. Božju objavu – *vide da ljudski um luta* i ne nalazi rješenja na osnovna pitanja ljudske egzistencije: tko sam, što sam, odakle sam i zašto živim – te vele: Razum traži vjeru – *Intellectus quaerens fidem!* Tek po vjeri čovjek spoznaje da svijet nije nastao slučajno, da nije proizvod sila zla, da nije tek neki refleks nekakvih ideja, nego stvorenje živoga, dobrog i premudrog Boga, koji svoje stvorenje voli i koji se za njega brine, koji ga vodi njegovoj svrsi, tj. cilju zbog kojega je sve i stvoreno. Dakle: *Intellectus quaerens fidem!* I odatle proizlazi vjernički stav: *Credo ut intelligam* (*vjerujem da bih spoznao*).

Obratno ne vrijedi! Ne spoznajemo da bismo vjerovali, nego vjerujemo da bismo spoznali. Jer ono što nam je očito, ne možemo vjerovati, jer nam je već poznato. A u ono što našem razumu još nije dokučivo, vjerujemo – da bismo imali snage ustrajati u traganju, te na kraju dokučili, spoznali i postigli. A to su prije svega Bog, nadnaravni svijet i objavljene vjerske istine.

Stoljeća su prolazila i vjera je sve više jačala i širila se, ali se sve više pokazivalo da mnogi ljudi ne vjeruju isto, ne shvaćaju isto i nisu u stanju razjasniti i protumačiti vjerske istine na prikladan način. Zato sv. Anselmo (1033.-1109.), biskup Canterbury-ja i crkveni naučitelj, upozorava: *čovjek nije samo biće vjere, nego i razuma*. Nije Bog uzalud čovjeku dao razum. Čovjek se mora služiti svojim razumom, kako bi – koliko god je to moguće – i shvatio i pravilno protumačio vjerske istine, koje ni u kom slučaju nisu besmislene. Dakle, on pokazuje i drugu stranu medalje: *Fides quaerens intellectum!* – vjera traži razum.

S takvom vjerom, potpomognutom razumom, sv. Anselmo tumači vjerske istine, te uz ostalo donosi i tzv. *ontološki dokaz* za opstojnost Boga. Veli otprilike ovako: *Mi shvaćamo Boga kao najveće moguće biće, koje uopće može postojati. Ali bog koji bi postojao samo u našim mislima, a ne i u stvarnosti, ne bi bio tako velik kao onaj koji postoji ne samo u mislima, nego i u stvarnosti. A budući da je Bog po definiciji najveće moguće biće, on nužno mora postojati i u našim mislima, i u stvarnosti*. Dakle, vrlo jednostavno rješenje. Ali vjera je na taj način potpomognuta razumom. Očito, vjera traži razum. *Fides quaerens intellectum*.

Iz toga je jasno zašto se u ovoj našoj odgojnoj instituciji istodobno studira i filozofija i teologija, zašto su nam potrebne i vjera i znanje. Jedno bez drugoga ne ide. Vjera obogaćuje razum, razum obogaćuje vjeru. Kompletan čovjek ima i gaji i jedno i drugo. Ne može se letjeti samo jednim krilom, niti lađa plovi samo s jednim veslom. Bog je čovjeka stvorio kompletnog i želi ga kompletnog imati za se. Bog nam je dao i razum i volju, i znanje i povjerenje. S povjerenjem u svoje učitelje, čovjek stječe najobičnije ljudske spoznaje. S vjerom u Boga, stječe ne samo nadnaravne spoznaje, nego i život s Bogom, a ujedno na božanski način uređuje i suživot sa svojim bližnjima.

Našoj stogodišnjakinji, Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, želim još mnogo sretnih i uspješnih stoljeća. Neka s Božjim blagoslovom pripravlja stalno nove generacije naših svećenika, redovnika, redovnica, vjeroučitelja i vjeroučiteljica, te neka produbljuje naše spoznaje o Bogu, Crkvi, svijetu i smislu života...

Cijenjeni naši profesori, vama želim ono što je naš sv. otac Franjo preporučio sv. Anti Padovanskom: *da brižno nastojite oko poučavanja svete teologije, ali da pri tom ne zanemarite duh molitve i pobožnosti, bilo kod sebe, bilo kod studenata*.

Dragi naši studenti i studentice, vama preporučujem da molite Boga za *dar razlikovanja duhova*, kako biste – u današnjoj nepreglednoj ponudi informacija i spoznaja – znali dobro razlikovati, izabirati i nasljedovati ono što dolazi od Božjeg Duha, a izbjegavati i prevladavati ono po čemu nas zli duh nastoji privući na svoju stranu. Vi u nama, starijim svećenicima, kao i u svojim profesorima, uvijek možete pronaći nešto vrijedno, u čemu nas slobodno možete i trebali biste nas nasljedovati. Ali, u svakome od nas postoji i ona tamnija strana, koju nipošto ne biste smjeli nasljedovati. Jer, ni jedan čovjek nije savršen. *Budite isključivo nasljedovatelji Isusa Krista!* A ljude nasljedujte samo onoliko koliko oni nasljeđuju Krista i ukoliko vas vode Kristu.

Ako naša Franjevačka teologija u Sarajevu bude djelovala u tom duhu, ona će još mnogo godina uživati Božji blagoslov i vršiti svoju odgojnu misiju na dobrobit našega naroda. To joj želim po zagovoru bl. Ivana Duns Škota, sv. Franje i svih svetih Božjih.

Sretan joj bio stoti rođendan – i želim joj još mnogo sličnih jubileja!

Fra Lovro Gavran, provincijal

ČESTITKA PRIGODOM UZDIZANJA KATOLIČKE TEOLOGIJE VRHBOSANSKE NADBISKUPIJE NA RANG FAKULTETA

(Sarajevo, 18. 10. 2009.)

U ime Franjevačke provincije Bosne Srebrene čestitam uzoritom o. kardinalu, mons. Vinku Puljiću, i cijeloj Vrhbosanskoj nadbiskupiji ovaj lijepi trenutak uzdizanja Katoličke teologije Vrhbosanske nadbiskupije na rang fakulteta. Svi se mi iskreno radujemo tome unapređenju.

Tko imalo poznaje povijest Bosne, zna vrlo dobro u kako teškim uvjetima smo mi školovali svoje svećenike tijekom dugih stoljećâ turske vladavine. Školovali smo ih uglavnom po našim samostanima: Kraljevoj Sutjesci, Fojnici, Kreševu, a kasnije i Gučoj Gori, Livnu i Plehanu. Rijetko je tko imao sreću školovati se u inozemstvu: u Ugarskoj, Austriji ili Italiji.

Tek nakon Berlinskog kongresa, dolaskom Austro-Ugarske u Bosnu, stvorili su se uvjeti za gradnju velikih školskih centara, kao što je ovaj. Od tada su i Vrhbosanska nadbiskupija i Franjevačka provincija Bosna Srebrena imale svaka svoju visoku teološku školu. Upravo ove godine naša Franjevačka teologija slavi 100. obljetnicu neprekidnog djelovanja upravo ovdje u Sarajevu.

Čestitajući vam ovaj tako važni događaj za Crkvu u BiH, nadamo se i dalje dobroj suradnji između Katoličkog fakulteta u Sarajevu i naše Franjevačke teologije, kao i kroz proteklih 100 godina.

Dao Bog da ovo promaknuće probudi u našim mladima još veće zanimanje za nadnaravne vrednote, da bude poticaj više da se posvete studiju teologije te svećeničkom i redovničkom pozivu.

Neka Gospodin trajno prati svojim blagoslovom rad i trud kako profesora, tako i studenata ovoga našega novog fakulteta!

Fra Lovro Gavran, provincijal

SJEDNICA JUŽNOSLAVENSKE KONFERENCIJE PROVINCIJALNIH MINISTARA OFM

Split, 24. – 25. studeni 2009.

U prostorijama *Franjevačkoga klerikata o. fra Ante Antić* Provincije Presv. Otkupitelja u Splitu (Trstenik) bila je 24. i 25. studenoga redovita sjednica JKPMOFM. Bili su prisutni svi provincijalni ministri i Tajnik, a većem dijelu sjednice prisustvovao je i naš novi generalni definitor iz Rima fra Ernest Siekierka. Dobivši vijest da je preminuo fra Ignacije Gavran, zaslužni franjevac i dugogodišnji profesor u Visokom, pomolili smo se i za njega.

Nakon molitve fra Josip Sopta, predsjednik Konferencije, pozdravio je sve prisutne. A osobito je pozdravio novoizabranog Generalnoga definitora koga već dugo poznajemo jer je radio u Generalnom tajništvu za formaciju i studije, a u posljednje vrijeme je bio i generalni tajnik Reda. Čestitao je fra Lovri Gavranu, novoizabranom provincijalnom ministru Provincije Bosne Srebrene, te fra Željku Toliću na ponovnom izboru za provincijalnoga ministra. Fra Lovri je poželio da bude obogaćenje i osvježenje u radu Konferencije.

Ovdje iznosimo samo ono najvažnije iz rada Konferencije.

1. Predstavljanje naše Konferencije

Fra Josip Sopta je u ime Konferencije generalnom defnitoru fra Ernestu kratko predstavio našu Konferenciju i svaku provinciju zasebno, ocrtavši situaciju u kojoj se pojedina provincija nalazi i djeluje. Spomenuo je da braća u svim provincijama uglavnom rade u pastoralu, ali ima i različitih drugih oblika evangelizacije, napose rad u svetištima. Bliski su s ljudima i narod voli svoje fratre. Imamo braće i izvan provincija, napose u Zapadnoj Europi i Americi, ali isto tako i u misijama.

Na razini Konferencije imamo neke zajedničke inicijative (prevođenje i tiskanje dokumenata Reda, zajedničke pripreme za doživotne zavjete, redoviti susreti novaka), ali trebat će još puno toga pa smo zato i stavili na dnevni red naloge Generalnoga kapitula konferencijama. Odnosi s biskupima su uglavnom dobri, što se je pokazalo i na završnom slavlju 800. obljetnice Reda na kojemu su sudjelovali gotovo svi naši biskupi. I s drugim redovnicima su odnosi vrlo dobri, a na razini franjevaštva postoji VFZ-a, kojemu je sada na čelu fra Željko Tolić. Na toj razini imamo dosta zajedničkih inicijativa i pothvata (Biografski leksikon, Franjevački izvori...).

2. Izvješće Generalnog defnitora

Fra Ernesto je zahvalio na pozdravu i predstavljanju stanja u Konferenciji, istaknuvši da je iznenađen s mnoštvom inicijativa koje su pokrenute i ostvarene. Dok je čitao u *Fraternitasu* izvješće o završnom slavlju 800. obljetnice Reda bio je ugodno obradovan da je toliko toga ostvareno. Na tom je čestitao i zahvalio. Pohvalio našu brzinu u prevođenju i tiskanju dokumenata Reda. U tome smo primjer svima ostalima. Generalni ministar i uprava to cijeni i to im je znak da ozbiljno i odgovorno pristupamo nastojanjima Reda u življenju naše franjevačke karizme. Lijepo je da su nalozi Generalnoga kapitula uvršteni u dnevni red sjednice.

Fra Ernesto je, zatim, kratko izvijestio o sjednici Generalnoga defnitorija na kojoj su priredili i jedan dokument – projekt *Ponovno krenuti od Evanđelja*. U njemu je razrađeno animiranje Reda kroz sljedeće šestogodište, po jedna tema za svake dvije godine. Ispričao se što još nisu potvrdili naše Statute iako su stigli na vrijeme. Naime, tek su sad imenovali statutarno povjerenstvo. To će biti uskoro jer, koliko je on vidio, ne bi trebalo biti problema.

Generalni ministar će 8. prosinca potpisati promjene u GGKK i GGSS. To će trebati prevesti i tiskati novo izdanje, barem GGSS. Za GGKK može se naći i drugo rješenje jer su promjene veoma male.

Razmatrali su i pitanje generalnih vizitatora i njihovih izvješća. Kad stigne izvješće gen. vizitatora, dobiju ga svi, ali običaj je da ga prouči i iznese generalni defnitor zainteresirane zone i onda se o njemu raspravlja i prihvaća ga se. Iz tih izvješća dade se zamijetiti da se u nekim jedinicama ne posvećuje dostatna pažnja slavlju provincijskih kapitula. Negdje se to prebrzo i površno čini te će biti potrebno tu neke stvari mijenjati. O tom će biti govora na susretu generalnih vizitatora. Možda se i primijeni praksa talijanskih provincija koje imaju kapitul u dva dijela: izborni i radni dio, na kojemu se onda smireno izrađuje program.

Isto je tako očito iz izvješća generalnih vizitatora da u provincijama još uvijek na mnogo mjesta nemaju izrađene dokumente za početnu i trajnu formaciju, a negdje nemaju ni dobro oblikovanih struktura formacije. I služba ekonomu u našim bratstvima zahtijeva više pažnje i prikladnu formaciju za tu službu. Iskustvo govori da je dobro službu ekonomu odvojiti od službe gvardijana, ali za to treba ljude i formirati.

U svom pismu za sjednicu Konferencije Generalni ministar piše i o *moratoriumu* o čemu govori nalog br. 10 Generalnoga kapitula. Doista je važno da braća, nakon određenog perioda, imaju prilike malo se zaustaviti i provjeriti gdje su i kamo idu, da osvježe i obogate svoju formaciju. To

ne bi trebao biti opcionalni izbor pojedinca, nego nešto obvezatno za sve. Generalna uprava je u tom smislu napravila prikladan listić na kojemu objašnjava zašto je to potrebno i pruža nacrt programa za moratorij.

Iz izvješća generalnih vizitatora i iz različitih dopisa koji dolaze u Generalnu kuriju vidi se da braća veoma slabo poznaju naše zakonodavstvo, napose GGKK i GGSS. Bit će potrebno da se ponovno posveti više pažnje upoznavanju i produbljivanju temeljnog zakonodavstva našega Reda. Za to može biti prikladan moment sad kad dobijemo nove GGSS. Lijepo je što marljivo prevodimo i tiskamo dokumente Reda, dodao je fra Ernesto, ali možda bi bilo potrebno na različitim susretima pomoći braći da ih prouče i usvoje.

Spomenuo je da su odlučili nastaviti s redovitim susretima s novoizabranim provincijalnim ministrima i generalnim vizitatorima, kao i sa predsjednicima konferencija. U šestogodištu će se organizirati i susret Gen. uprave s pojedinim konferencijama i treba što prije odrediti datum jer obveze Generalnoga ministra su velike. Jednako vrijedi i za njegove pohode provincijama. On želi nastaviti s tom praksom i moli da se provincije dogovore tako da može svaki put pohoditi dvije susjedne provincije. Tako će se dobiti na vremenu.

U sljedećem šestogodištu predviđeno je 8 velikih susreta na razini Reda (spomenuo je susret tajnika za formaciju i studije, tajnika za misije i evangelizaciju, susret duhovnih asistenata klarisa, provincijskih arhivara...).

Zahvalio je u ime Generalnoga ministra za sve što je naša Konferencija učinila prigodom 800. obljetnice Reda jer doista je puno toga što je poduzeto i učinjeno.

Fra Josip Sopta, predsjednik Konferencije, zahvalio je fra Ernestu na iscrpnim informacijama iz središta našega Reda i potaknuo braću da u razgovoru s našim Definitorem saznaju još više.

Najprije je fra Viktor Papež kratko izvijestio o slavlju 800. obljetnice Reda u Sloveniji i spomenuo je neke važne inicijative. Prije dva tjedna slovenska nacionalna TV je prikazala film o sv. Franji i djelovanju franjevača u Sloveniji. I oni su uspjeli dobiti poštansku marku u prigodi jubileja, a viši franjevački poglavari i poglavarice su uputili i svoju poruku predsjedniku Parlamenta i nju su predali svim parlamentarcima. Mediji su to veoma dobro popratili. U poruci su istakli neke problema s kojima se susreću.

Fra Lovro Gavran je spomenuo da je BK BiH samoinicijativno uputila lijepu poruku franjevačkim zajednicama u BiH.

Čuvši koliko toga je na našem području učinjeno, fra Ernesto je predložio da bi možda bilo vrijedno sve to skupiti i na neki način objaviti. Bilo bi lijepo kad bi sve to poslali i u Kuriju. I inače bi bilo dobro da sva franjevačka izdanja iz naših provincija dođu i u Kuriju jer je sadašnji arhivar za to veoma zainteresiran.

3. Osvrt na naloge Generalnoga kapitula

Fra Nikola je iz završnoga Dokumenta Generalnoga kapitula izvukao one naloge koji se tiču Konferencije i o nekima od njih se je malo više razgovaralo i tražilo načine kako ih ostvariti.

Nalog br. 8 traži od konferencija da pripreme projekt animacije/formacije za gvardijane i odgovorne na drugim područjima. O tome se je dugo razgovaralo, spominjalo prijašnja iskustva (susret gvardijana), razmišljalo o načinima kako to ostvariti. Bilo je dosta prijedloga (organizirati susrete u provincijama, organizirati zajedničke susrete ali za manje grupe da se može učinkovito s njima raditi...). To je povjereno Međuprovincijskom tajništvu za formaciju i studije.

Kad je fra Viktor izvijestio o njihovom iskustvu, provincijalni ministri su ga zamolili da to kratko sroči i opiše te pošalje svima, jer to može poslužiti kao model i ostalima, ali i svima zajedno.

Za nalog br. 17 zadužuje se međuprovincijsko Tajništvo za misije i evangelizaciju da ga prouči i da dadne svoje prijedloge kako ga ostvarivati u provincijama i na razini Konferencije.

4. Raspodjela dužnosti i konkretnih zaduženja unutar Konferencije

U našoj je Konferenciji već uhodana praksa da svaki pojedini provincijalni ministar bude zadužen za pojedino područje života i poslanja braće tako što se, zajedno s radnim tijelima Konferencije, brine za to područje.

Poslije bratskog razgovora provincijalni ministri su se ovako dogovorili:

– Formacija i studiji (uz pomoć Međuprovincijskog tajništva za formaciju i studije) – fra Željko Tolić.

– Za misije i evangelizaciju (uz pomoć Međuprovincijskog tajništva za misije i evangelizaciju) – fra Lovro Gavran.

– Za FSR i Framu – fra Ivan Sesar.

– Za pastoral zvanja (uz pomoć Međuprovincijskoga vijeća promicatelja zvanja) – fra Željko Železnjak.

– Za pravna pitanja – fra Viktor Papež.

Podijeljena su i neka konkretna zaduženja:

– Fra Željko Tolić će što prije mogne sazvati provincijske tajnike za formaciju i studije. Oni će između sebe predložiti kandidate za međuprovincijskog tajnika za formaciju i studije koga će, na njihov prijedlog, imenovati Konferencija. Imaju zadatak da u sljedećoj godini izrade *RFF* (Uredbu franjevačke formacije) i *Ratio studiorum* za našu Konferenciju. U tom im može dobro poslužiti ono što je Provincija u Sloveniji već objavila.

– Fra Lovro Gavran će što prije sazvati provincijske tajnike za misije i evangelizaciju. Oni će između sebe predložiti kandidate za međuprovincijskog tajnika koga će, na njihov prijedlog, izabrati Konferencija. Trebaju razraditi nalog br. 17 Generalnog kapitula 2009. godine, razmisliti o tome kako braći – na razini Konferencije i provincija – pomoći da prouče i implementiraju u našu stvarnost dokument o franjevačkom župnom pastoralu *Poslani evangelizirati u župi u bratstvu i malenosti*.

– Fra Željko Železnjak će što prije sazvati provincijske promicatelje zvanja. Oni će između sebe predložiti kandidate za međuprovincijskoga koordinatora pastoralu zvanja koga će, na njihov prijedlog, imenovati Konferencija.

– Za delegata naše Konferencije za Međunarodno vijeće za pravdu, mir i skrb za stvoreno imenovan je fra Mijo Džolan, ravnatelj Franjevačkog instituta za kulturu mira.

Budući da je za vrijeme sjednice stigla vijest o smrti fra Ignacija Gavrana, zaslužnog franjevca Provincije Bosne Srebre, program je bio malo ubrzan, kako bi fra Lovro i drugi mogli stići na sprovod

Na kraju je predsjednik zahvalio svima, napose Generalnom definatoru i fra Željku Toliću koji nas je, zajedno sa svojom braćom na čelu s gvardijanom fra Šimunom Bilokapićem, bratski ugostio.

Fra Nikola Vukoja, tajnik

Tri predavanja prigodom proslave 800. obljetnice utemeljenja Franjevačkog reda

(Sarajevo - Kovačići, 3. 12. 2009.)

Fra Ivan Bubalo

ŽIVOT I POLITIKA U GRANIČNOJ SITUACIJI

Termin *granična situacija* sam po sebi upućuje, na jednoj strani, na egzistencijalno iskustvo granica vlastitih mogućnosti, osobito u životnim situacijama u kojima se čovjek suočava s krivnjom, patnjom, očajem i iznad svega sa smrću, a na drugoj asocira i na život na prostoru bitno određenom dodirima različitih kultura, civilizacija ili političkih tvorevina, te granicama među njima. Položaj bosanskih katolika od uništenja Bosanskog kraljevstva i potpadanja Bosne pod osmansku vlast u bitnome je obilježen upravo graničnom situacijom u oba spomenuta značenja. Njihova je situacija i prije u nekim aspektima bila granična, ali od 1463. godine ona je takva u svim bitnim elementima. Ovdje će, međutim, zbog ograničenog vremena, biti riječi samo o graničnoj situaciji u prvom značenju te riječi.

Vojnim porazom i potpadanjem pod vlast nekršćanskog osvajača bosanski katolici dovedeni su u najdramatičniju graničnu situaciju uopće, naime na samu granicu potpunog nestanka. Granična situacija u tom fundamentalnom značenju ostat će bitna komponenta njihove povijesti samim tim što spadaju u kategoriju malih naroda. Za njih, naime, vrijedi ono što Milan Kundera navodi u svojoj poznatoj definiciji male nacije: to je „nacija čije samo postojanje može u svakom trenutku doći u pitanje; mala nacija može nestati i ona to zna“.

U tom kontekstu valja promatrati i postupak fra Anđela Zvizdovića. On Mehmedu II. Osvajaču obećava lojalnost u ime svoje franjevačke zajednice i katoličkog stanovništva (premda će se ona intimna nadpovijesna franjevačka lojalnost kroz čitavo vrijeme odnositi na „nekoć slavno Kraljevstvo Bosansko“), a Sultan njemu i onima kojima on služi obećava svoju zaštitu i time osigurava njihov povratak i opstanak u vlastitoj zemlji. I jedan i drugi postupaju politički pragmatično: Sultan sebi osigurava podanike kojima će vladati, a Zvizdović spašava svoj narod od prijetećeg nestanka. Jedna je politika u službi vladanja i imperijalne volje za osvajanjem, druga u službi održanja golog života na tlu vlastite ukorijenjenosti. Pri tome je Ahdnama, unatoč njezinim čestim kršenjima od strane osmanskih vlasti, ipak bila ona zadnja brana različitim presizanjima, pa čak i pokušajima Pravoslavne crkve da bosanske katolike stavi pod svoju jurisdikciju.

Život u podaništvu i lojalnosti prema vlasti koja je doživljavana kao tuđinska, inovjerna i ugrožavajuća, činio se teškom ali na koncu konca ipak prihvatljivom cijenom ostanka. Radilo se o *opstanku kao ostanku* na svome, kakvo god ono bilo, nasuprot odlasku u tuđinu, makar u njoj vladao i kršćanski vladar. Prednost je dana ostanku na svome, bez obzira na vlast.

Povijest će se u tom smislu ponavljati i bit će dobra „učiteljica života“ pametnim učenicima. Tako će na samom kraju II. svjetskog rata tadašnji provincijal fra Kruno Misilo izbjeći prisilni bijeg u emigraciju pred partizanima. O tome u još neobjavljenom Dnevniku-kronici fra Josipa Markušića pod datumom 22. V. 1945. godine stoji zapisano: „Provincijal fra Kruno Misilo iskazuje što se je dogodilo s njim kad su Nijemci napuštali Sarajevo. Sa dvije strojnice je prisiljen da uđe u avijon za bježanje skupa sa nadbiskupom Dr. Šarićem. Išli su do Maglaja, ali radi velike magle avijon se vratio nazad. Rekao im je da on više ne smije avijonom, nego da će vozom. Na to se je sakrio tri dana na Bjelavama, dok nije sve prošlo.“

Svoju osobnu *konfesiju*, ali i temeljni stav svoje zajednice, na neponovljiv i autentičan način artikulirao će isti fra Josip Markušić u jednoj svojoj refleksiji o ratnom vremenu:

„Ako me tko pita: zašto smo ostali tu gdje smo se našli u tolikim opasnostima, što imam reći?

Ali najprije – što je zapravo opasnost u velikom vremenu?! Jedina je opasnost, da se ne pokažeš čovjekom. Smrt je manja opasnost.

Ostali smo zato, da i za budućnost skupa sa svojim narodom vazda živimo i hrvatski i katolički, a sa svima ostalim u najljepšim odnosima i stvarno bratski.

A da smo se uklonili nekud, bi li bolje bilo po katoličanstvo i hrvatstvo – to mi pitamo?!

Ostali smo, da i mi posvjedočimo za istinu, svoje ideale i vjerovanja. Nismo bili političari, već jedino ispovijedaoci (confessores).

Ostali smo, jer je tako pravo, i jer smo smjeli ostati.“

Iz toga istog duha proizaći će i nastojanja oko normalizacije odnosa s novom komunističkom vlasti. Komunistički Vlastodržac pri tome će, naravno, imati na umu vlastite ideološke i političke ciljeve, dok će franjevci misliti na opstanak i normalizaciju života vlastite zajednice i naroda kojemu služe kroz duga i teška stoljeća uzajamne sudbinske povezanosti. Nije to bilo posve bez rizika. Postojala je i stanovita opasnost da prevladaju interesi komunističkog režima, ali to se nije dogodilo. Čak je i kasnija vatikanska „istočna politika“ bila koncipirana i realizirana u istom duhu.

U svom povijesnom hodu bosanski su franjevci morali nalaziti načina da izbjegnu dvije načelne opasnosti s obzirom na kršćansko političko djelovanje, kako ih vidi Johann B. Metz: na jednoj strani opasnost da se vjera proda „za svjetsku čorbu od leće“ a na drugoj da se poradi vjere izda „profana povijest ljudske patnje“. Jer, „kršćanstvo se može izdati ne samo time da ga se pretjerano politizira, nego i time da ga se u srži naprosto depolitizira“.

Možda je i u tom pogledu mjeru stvari odredio opet Zvizdović. Prema tradiciji on je bio sklon pokorničkom životu u osami; navodno se pred sultanov šator na Milodražu spustio iz isposničke nastambe u Kaštelima. Biti istinski duhovan u tome času značilo je biti istinski političan u smislu nezatvaranja očiju pred „profanom povijesti ljudske patnje“. Čak i ako je posrijedi više legenda nego činjenični podatak, to samo govori o tome kako je ono kolektivno podsvjesno razumijevalo i idealnotipski izrazilo pravi odnos duhovnosti i politike.

Isto takvo pretakanje autentične duhovnosti u autentičnu politiku – politiku za *raju* u doslovnom i izvornom značenju te riječi – moguće je prepoznati i u *Željama i molbama* bosanskohercegovačkih kršćana sultanu Abdulmedžidu. Radi se o „*peticiji za građanska prava*, prvoj peticiji kao modernom političkom aktu“ (U. Vlaisavljević), s uznemirujućom aktualnosti njezinih dijagnoza i zahtjeva, kako kaže I. Lovrenović, što ju je Ivan F. Jukić uputio na najvišu adresu i potom objavio 1850. godine. U prvim dvjema točkama od njih 28 traži se „da se više ne zovemo *raja*, već građani i državljani cjelokupnog turskog carstva“, te „na sudu da smo jednaki s Turcima“, što se onda u ostalima razrađuje i konkretizira na svim bitnim područjima javnog života. (Zanimljivo je, kao mali kuriozitet, da se u 23. točki traži da se „u obziru ekonomičkom“ „Bosna i Hercegovina opet sjedine pod jednim veziirom“, a što Jukić obrazlaže ovako: „Mnogo je lašnje jednog vezira narodu plaćati nego dva. Od toliko stotinah godina svom Bosnom, pod kojom razumi se i Hercegovina, upravljao je jedan vezir, zašto ne bi mogao i sad? Mostarski vezir, premda ni treći dio neima koliko travanjski, to se on upinje i drži dvor sjajan kao i ovi: koliko to narod stoji.“)

S uspostavom austro-ugarske uprave nastupila je posve nova situacija, u ponečemu čak i paradoksalna. S jedne strane, katoličko je stanovništvo u velikoj mjeri bilo oslobođeno ranije ugroženosti. No, na drugoj strani, dok su se u prijašnjim vremenima narod i njegovi fratri nalazili u istoj graničnoj situaciji ugroženosti, sada je to, na drugi način, i nadalje vrijedilo samo za fratre. Zbog njihove patriotske i slobodarske orijentacije, koja nije odgovarala austro-ugarskim ekspanzionističkim planovima, u novoj političkoj konstelaciji njihov je položaj u narodu, čak i sam opstanak, bio radikalno doveden u pitanje. Otada stoljetna sudbinska povezanost naroda s franjevcima, kao i predvodnička uloga franjevaca, više neće biti ekskluzivnog karaktera.

Svi ti različiti povijesni motivi doživjet će svoju specifičnu revitalizaciju i transformaciju u tijeku urušavanja komunizma i krvavog raspada Jugoslavije. U Bosni i Hercegovini taj će se proces odvijati u formi vanjske agresije na novopriznatu državu koja će se u kasnijoj fazi dodatno „obogatiti“ nutarnjim agresijama i međuetničkim ratom za nacionalnu homogenizaciju i teritorijalno zaokruženje i razgraničenje. Pri tome su bosanski Hrvati „izvukli najdeblji kraj“, što je i razumljivo ako se zna da je tuđim ekspanzionističkim projektima bio potreban njihov teritorij, a vlastitom nacionalnom projektu njihova prije svega biološka supstancija.

Tako je došlo – kao i prilikom katastrofalnog iseljenja bosanskih katolika nakon vojnog pohoda Eugena Savojskog na Bosnu 1697. godine – do preokretanja povijesno toliko puta potvrđenog principa opstanka kao ostanka, u njegovu suprotnost: sada je proglašeno načelo *opstanak kao odlazak*, a umjesto života na svojoj zemlji čak i pod tuđom vlašću (kojoj je, nota bene, i sa svoje strane pomognuto u njezinom uspostavljanju i cementiranju) sada je proglašeno vrhovno pravilo „nećemo pod tuđu vlast“. Ako je to praktično značilo iseljenje, onda su ga, nakon prvog šoka, oni kojih se to ticalo i prihvatili, i to uz nametnuti apsurdni osjećaj zadovoljstva što dolaskom u novi kraj sad konačno žive kao „svoj na svome“. Pri tome ostaje gorak okus prevarenosti: kao da je to iskorjenjivanje ne samo prihvaćeno kao nužno zlo, nego zapravo i planirano, pod eufemističkim imenom *humanog preseljenja*, u svrhu ostvarenja viših ciljeva nacionalnog projekta.

Umjesto nacionalne emancipacije bosanskih Hrvata i njihova postajanja političkim subjektom, dogodila se njihova instrumentalizacija od vlastite nacionalne politike. Na taj način preokrenut je odnos života i politike: dok je nekadašnja franjevačka politička zauzetost služila opstanku i životu njihova puka, sada su od strane novonastale političke klase život, opstanak i opće dobro naroda stavljeni u službu politike. Time je nanesena vjerojatno nepopravljiva šteta kompleksnom i neponovljivom mikrosvijetu bosanskih Hrvata i katolika, a time također ne samo biću Bosne i Hercegovine u cjelini, nego i ukupnom hrvatskom nacionalnom i duhovnom interesu. Uz to se pokazalo kako je i prema „svojoj“ političkoj eliti nužno sačuvati potrebnu distancu i slobodu. Što god se više ona zaodijeva u nacionalnu retoriku, to je potreban veći oprez, nikad ne zaboravljajući da odnos prema njoj određuje isključivo mjera njezine zauzetosti za stvarno dobro naroda.

Zadaća franjevaca u turbulentnim ratnim godinama i kasnijem bremenitom i konfuznom vremenu bila je – a ostaje i u budućnosti – da se bezuvjetno zauzimaju za opstanak i dobro svoga naroda u vlastitoj zemlji. Bitna pretpostavka za ispunjenje te zadaće jest to da trajno nadilaze praznu i sterilnu duhovnost nepolitičnosti kojom se zapravo maskira kukavičko zatvaranje očiju pred „profanom povijesti ljudske patnje“, te da ne prodaju svoju dušu i svoju stoljetnu misiju za „svjetsku čorbu od leće“ koju će im uvijek iznova nuditi politički inženjeri ljudskih duša.

Fra Miro Jelečević

KATOLICITET BOSANSKIH FRANJEVACA: PROVIZORIJ ILI ODLUKA?

Ono što se u povijesnim, kulturno-geografskim okolnostima ostvarilo kao fenomen bosanskih franjevaca, rezultat je dugotrajnog procesa obilježenog kako osobom Franje iz Asiza i općim franjevačkim pokretom, tako i stoljetnim srastanjem franjevačke zajednice s poviješću Bosne i bosanskih katolika. Neki važni momenti u duhovnosti i djelovanju Franje Asiškog i stalno odlučivanje bosanskih franjevaca za život u zemlji za koju su se tako neobično vezali, bit će sadržaj mog izlaganja. Ostajući vjerni katoličkom mainstreamu, svojom stalnim odlučivanjem bosanski fratri su stvorili posebnu duhovnu fizionomiju koja bi se mogla nazvati katolicitet bosanskih franjevaca.

I.

Vrijeme u kojem živi Franjo Asiški i nastaje Franjevački red, vrijeme je vrlo dinamičnih odnosa između Crkve i svjetovne vlasti, ali također značajne živosti u ondašnjem društvu kao i različitih duhovnih gibanja u samoj Crkvi. Duhovni razvoj samog Franje Asiškog nije bio bez nejasnoća, pretjerivanja, problema, ali i kompromisa. Ne može se poreći da je Franjo Asiški – izričito ili neizričito – bio alternativa jednoj moćnoj Crkvi i jednom stilu života zasnovanom na principima sile i vladanja. Kod njega uviđamo naglaske koji će imati važnu ulogu u franjevačkoj, crkvenoj i općoj povijesti. Ovdje ih sažimamo u pet točaka.

1) Prije svega djelovanje Franje iz Asiza zasniva se na evanđelju i stalno se vraća na taj uzorni put življenja. Koliko god se točno naglašavalo da Franjo od braće traži vjernost Katoličkoj crkvi, jednako tako mora se istaknuti da evanđelje u Franjinom životu i putu njegove braće ima primarnu, normativnu ulogu. Ukoliko je autentičan, put evanđelja uvijek zadržava distancu ne samo s obzirom na, klasično rečeno, „svijet“, nego i s obzirom na Crkvu. Ako postoji ta potrebna distanca, moguće je uvidjeti dobre i loše strane „svijeta“, ali i Crkve. To nipošto nije nedostatak osjećaja prema Crkvi, nego nužna svijet da se život po evanđelju ne da etablirati niti dokraja smjestiti u crkvene uredbe i okvire. Samim time on se ne da smjestiti ni u franjevački put, jer je i on – prema Franjinoj riječi – uvijek put nedovoljno učinjenog i uvijek novog angažmana.

2) U svom djelovanju Franjo uspijeva povezati polove ljudskog i kršćanskog života koji se redovito smatraju teško spojivima. Kod njega mistika ne dokida politiku, pobožnost ne obesecjenjuje spoznaju, razmatranje ne odnosi prevagu nad djelovanjem, samotišta nisu privilegirana u odnosu na trgove. Ovakvo povezivanje, moguće je ukoliko se sveukupna zbilja doživljava kao blagoslov. U tom doživljaju zbilje ima mjesta za sva Božja stvorenja, za male stvari i za sve darovane mogućnosti. U tom smislu duhovnost Franje iz Asiza nije isključiva, nego temeljno uključuje različite oblike življenja i identiteta; ona proizlazi iz duboke osobne zahvaćenosti Tajnom koju se ne može riješiti bilo kojim završenim i kanoniziranim ljudskim oblikom.

3) Uvažavajući Franjinu uvjetovanost vlastitim vremenom, on ipak pravi jedan važan „antropološki“ obrat. Za njega čovjek nije tek sredstvo za višu svrhu, koliko god ona bila sveta, nego je Božje stvorenje, brat i sestra, stvorenje vrijedno da ljudski život živi dostojno. Franjina blizina bolesnima i marginaliziranim – u njegovo vrijeme osobito gubavcima i siromašnima – ostat će trajna baština autentične franjevačke duhovnosti. Koliko god bila idealizirana, zgoda iz Egipta, gdje Franjo susreće sultana i s njime razgovara, otvorit će „preko ponora mržnje“ put za jedan drugačiji odnos između kršćana i muslimana. To je bio pokušaj da se s drugačijima stupi pred jednu apsolutnu instancu, koja zabranjuje iskorištavanje, mržnju i ubijanje.

4) Franjo apelira na poštivanje nadležnosti lokalnih crvenih službenika koji su braći mogli zabraniti propovijedanje i odatle nastaje svijest o posebnoj franjevačkoj „provizornosti“. Ipak, zadaća propovijedanja i življenja evanđelja – a to također znači: zadaća blizine s braćom i sestrama – nikad ne može biti u potpunosti zapriječena. Franjo instancu moći – makar i neizričito – izaziva životnim svjedočenjem. Ona ga ne može životno ušutkati. Takav stav omogućuje Franji i jedan smireni – ali svakako ne pasivni – odnos prema ljudskoj nevolji i na koncu prema neminovnoj smrti.

5) Franjo svoju braću poziva da žive prema okolnostima mjesta i vremena: *secundum loca et tempora*. Na razini teologije tu govorimo o bitnom kršćanskom principu utjelovljenja koji uvažava kontekst i prilike određenog društva i vremena. Zahvaljujući tom načelu otvoren je put

za najrazličitije oblike franjevačkog življenja i identiteta, već prema sredini u koju su dolazila Franjina braća. I kod njih će doduše **Franjina fleksibilnost** mnogo puta biti zamijenjena sigurnošću crkvenih odredaba i čvrstih pravila življenja, ali ipak nikad neće prestati biti izazovna svojom životnošću i razboritošću.

II.

Polazeći od ovako punktualno nabrojenih momenata u duhovnosti i djelovanju Franje Asiškog, osvrnut ćemo se sažeto na djelovanje i identitet bosanskih franjevaca.

Iz prve franjevačke zajednice u Bosni, zajednice s međunarodnim karakterom i s različitim interesom, kroz stoljetni proces nastaje bosanska franjevačka zajednica, čije se djelovanje i identitet ne ograničava samo na Bosnu, već uključuje širu regiju. Svuda su se fratri prilagođavali lokalnom načinu življenja i običajima i tako ostvarivali zanimljive duhovno-kulturne svjetove života. U Bosni se na poseban način stvorila veza između fratara i zemlje Bosne. To se očituje u ponekad jedva shvatljivoj vjernosti zemlji i u jednoj **zbijenoj memoriji** o starom i slavnom Bosanskom kraljevstvu. Više od tek puke želje za vraćanjem na staro, taj izričaj pokazuje vjeru u budućnost zemlje i nadu u oslobođenje od tuđinske vlasti.

Druga izrazita povezanost postoji između fratara i naroda s kojim su živjeli. Ona se očituje u zanimljivoj i endemskoj familijarnosti bosanskih franjevaca s njihovim pukom. Polazeći od Franjine blizine svim Božjim stvorovima, bosanski franjevci svoje djelovanje doživljavaju kao odgovornost za ovaj dio svijeta, za njegove ljude, za one u čijim zajednicama žive i od kojih žive. Ta posebna forma odgovornosti za one s kojima su fratri bili intimno, familijarno bliski, bila je stoljećima sve do danas na ozbiljnoj kušnji, ali se usprkos svemu uvijek iznova potvrđivala.

Iskustvo patnje koje bosanski franjevci također čuvaju u svojoj zajedničkoj memoriji, govori o patnji koja nije samosažalna i mučaljiva, već je trpljenje zbog pomanjkanja ili čak potpune odsutnosti elementarne društvene pravednosti. U identitet bosanskih franjevaca utkan je veliki moment patnje, koja nije sva patnja svijeta, ali nije ni tek folklorni motiv niti mitizirajuća patnja, nego ozbiljno trpljena i podnošena, u vjeri prihvaćana patnja, koja je često bila na samoj granici nade. O tome svjedoče fratarske kronike i kolektivno sjećanje, koje nije optužujuće, nego vjerničko.

Djelovanje bosanskih franjevaca u vrlo različitim društveno-političkim kontekstima ravnalo se prema dvostrukoj „strategiji“: vjernosti evanđelju, s naglaskom na vjernost Crkvi, te vjernost zemlji i narodu. Fratri naravno nisu bili prisiljeni živjeti u ovoj zemlji. Ipak nisu odustajali od nje ni kad je narod odvođen u velikom broju ni kad su proglašavani suradnicima neprijatelja. Pokušavali su se slobodno vezati uz ovu zemlju, u kojoj se radost mukom plaćala i u kojoj je vjernost – ta fratarska vjernost ljudskoj provizornosti – često gledala u samo lice smrti i u nakazni lik mržnje. Usprkos svemu nije odustajala. Naprotiv, ni u tragičnim situacijama nije gubila vjerničke radosti i ostajala je nasmijana čak i na svoj račun. Humor je kod bosanskih franjevaca često bio način da se preživi i da se posvjedoči svojoj životnoj uvjerenje.

Polazeći od povijesnog iskustva možemo od bosanskih franjevaca ponovo očekivati odluku za ovu zemlju te za ovo društvo tražiti novi dogovor koji će iz vjerničkog stajanja pred Bogom – koji nije konfesionalni bog, nego smisao ljudskog postojanja – tražiti novi put za budućnost djece ove zemlje, koja imaju pravo od nas očekivati opredjeljenje za istinske vrednote, za opraštanje, za poštivanje patnje ljudi druge vjere i nacije kao i naše suosjećanje s njima.

Bosanski franjevci – ne bez zakazivanja i poteškoća – pokušavali su slijediti svoju temeljnu odluku za ovu zemlju, njezine ljude i njezinu patničku povijest punu nade. U takvom življenju oblikovao se i njihov bosanski katolicitet, sa sviješću da je sve provizorno. Osim trajne odluke za dobro.

Ivan Lovrenović

PROIZVODNJA KULTURE IZ ZAUZETOSTI ZA ŽIVOT*teze za jedno tumačenje specifičnosti kulturne prakse bosanskih franjevac*

Način svoje prisutnosti u svijetu franjevci vole nazivati *franjevačkim pokretom*, dajući tom izrazu i značenje sinonima za cijeli Red, za njegovu povijesnu genezu i duhovnu misiju. Ima u tome izrazu, doista, duboke pogođenosti, ako znamo da je jedna od bitnih značajki franjevačkoga duha i načina djelovanja - bespredrasudna aktivistička okrenutost čovjeku, njegovome svijetu i društvu. I to uvijek u lokalno konkretnim, beskrajno različitim okolnostima ljudskoga i društvenog života. To je osobina zahvaljujući kojoj je *franjevački pokret* i mogao zadržati svoju svježinu i vitalnost, opstati cijelih osam stoljeća, i u današnjemu svijetu biti prisutan posvuda. No, neće biti izraz peretjeranoga lokalizma kada ustvrdimo da nema nijednoga primjera u Evropi i u svijetu, da se između zemlje, njezine povijesti i kulture s jedne, i franjevac s druge strane, razvio tako specifičan odnos i tako neraskidiva simbioza, kao što je slučaj s Bosnom, *franjevačkom Bosnom*, kako je odavno nazvana u historiografskim spisima. Kao valjda nigdje drugdje, ovdje franjevcima nije bilo dano da se mogu zadržati samo u granicama crkveno-vjerskoga djelovanja, nego se i njihova redovnička zajednica, provincija Bosna Srebrena, profilirala kao osebujna civilizacijska i društvena struktura, čije se djelovanje i utjecaj prelijeva preko rubova primarne zadaće, te obuhvaća cjelinu društvenoga života puka koji joj je povjeren, a rezultati toga djelovanja po vrijednosti i karakteru bivaju integrirani u zajedničku kulturnu povijest i živo naslijeđe cijele Bosne i Hercegovine. Odatle dolazi i pojava, u svijetu također neuobičajena, da su franjevci i danas aktivno prisutni, te naglašeno priznati i prihvaćeni u javnome životu ove zemlje. Poznati su i relativno pouzdano istraženi i osvjetljeni historijski procesi dugoga trajanja, te glavne političke i društvene okolnosti, u kojima se stvorio taj posve osobit profil *bosanskoga franjevca* i model *bosanskoga franjevaštva*. Nije ovo mjesto ni prilika da se time šire bavimo. Tek, za našu temu potrebno je osvježiti nekoliko važnih naglasaka.

Prvo, kroz cijelu svoju historiju, sve do austrougarske okupacije pri kraju XIX stoljeća, franjevci u Bosni djeluju kao u *misijskoj zemlji*, u ambijentu *neetabliranoga katoličanstva*, i sami njegov element, na margini triju velikih religijsko-civilizacijskih krugova - margina i sami. (Redovna crkvena hijerarhija, kao što je poznato, iz Bosne se ukrala još u dalekoj, neprozirnoj magli polovice XIII stoljeća, i u nju je ponovo instalirana tek 1881. godine.) Drugo, nakon osmanlijskoga osvajanja franjevci skupa s katoličkim pukom ostaju u svojoj domovini kao izrazita vjersko-političko-civilizacijska manjina, u zemlji koja, uključena u muslimansko Osmansko Carstvo, vrlo brzo zadobiva dominantnu islamsko-orijentalnu fizonomiju. S papom kao svojim duhovnim vođom i Rimom kao duhovnim centrom, a između kojega i njihovoga državno-političkoga centra, Stambola, vlada agonalno neprijateljstvo, franjevci i katolici su izloženi sistemskom podozrenju, i samo je pitanje okolnosti kada će ono biti pasivno, a kada se pretvara u progonjenje i tlačjenje. Svoj položaj tolerirane a drugorazredne vjerske grupe dijele s još jednom – pravoslavnosrpskom, čija duhovna glava nije izvan Osmanskoga Carstva, i s vodstvom koje su franjevci u čestim mučnim prijeporima zbog jurisdikcijskih presizanja. Narod svih ovih različitih vjera, narod je istoga korijena, jednoga jezika i zajedničke pučke kulture, što će Bosnu, u igri hirovitih povijesnih kontingenција, napraviti doista jedinstvenim društvenim amalgamom. Treće, bosanski franjevci, i njihova provincija Bosna Srebrena, nisu mirni ni od „svojih“: permanentna je napetost oko smanjenja, katkad i ukidanja njihove „redodržave“, kako od strane iste franjevačke braće iz prekosavskih i prekodinarskih krajeva, tako i iz Rima. Franjevačka povjesnica poznaje situacije i razdoblja u kojima se više brige i straha trpilo, i više energije i sredstava harčilo u tim natezanjima i okapanjima, nego i od turskih vlasti i pravoslavnih vladika. A bilo je i žestokih kriza u samoj Bosni Srebrenoj,

poput one iz prve polovice XIX stoljeća, kada je znalo izgledati da je s „Maikom plodnom, pristarom Provincijom Bosanskom“ (Lastrić) svršeno. Unutarnje napetosti, sada između franjevaca i mjesne crkvene uprave, održavat će se još zadugo i u modernom dobu. Na sve to valja, u imaginiranju konkretnih okolnosti povijesne svakodnevnice, dodati oskudne i zaostale opće prilike u kojima se kroz stoljeća živi – sami fratri, doduše, nešto bolje i komfornije, a njihov puk najčešće na samoj granici bijede ili i ispod te granice. Osobito u drugome razdoblju bosanske historije pod Osmanlijama – onome nakon 1699, kada Carstvo, poraženo u Bečkome ratu i povučeno na granicu Dunav-Sava-Dinara, počinje sve više slabiti i propadati, a odnosi između pripadnika različitih vjerskih, eo ipso etničkih i političkih grupa u Bosni, postaju sve više prožeti omrazom, nepovjerenjem i uzajamnim strahom.

Pred jednom zagonetkom uvijek iznova stojim bez punoga i konačnog odgovora: odakle volja za rad i borbu, odakle nada u opstanak, odakle to vedro pouzdanje u smisao, u uvjetima posvemašnje marginalnosti i slabosti, u uvjetima nerealnosti svake nade, i rasula smisla! U uvjetima krize, koja se – kako vidimo - kao konstanta, kao trajno stanje i jedini poznati oblik egzistencije proteže zapravo od početka do danas! Naravno, reći ćemo odmah: vjera, franjevački ideal da se živi po Kristovu evanđelju, s izgledima vječnoga spasenja, i tu se pogriješiti neće. No, usudio bih se reći da takav odgovor ne zadovoljava do kraja, ne iscrpljuje svu težinu ljudskoga stanja i svu veličinu ljudske odluke što stoji u temelju spremnosti na ovakvu borbu i na ovakvu *vedrinu i pregaranje*, kako sam na drugome mjestu pokušao sažeti karakter bosanskoga franjevaštva.

Razmišljajući o toj zagonetki, Tomislav Šagi Bunić piše kako je Franji i njegovim sljedbenicima „najvažnija konkretna ljudska osoba“ a da za strukture nemaju sluha, te da je njima „pravo mjesto među malim pukom, i ako tko zavređuje više pažnje, to je onaj koji je više životom pogođen“. Franjino živo naslijeđe ovaj umni franjevački pisac vidi i u tomu što mu je „draža spontanost nego proračunatost, faktičnost na neki način ima prednost pred idejom“. Drugi jedan franjevački mislilac, veliki Roger Bacon, na svoj znanstvenjački način govori o cijeni *faktičnosti*, o vrijednosti konkretizma, stvarajući istovremeno jedan moćan poetsko-filozofski iskaz: „Duša se ne može smiriti u istini dok se tijelo ne opeče na vatri iskustva.“ A Ivo Andrić, koji je genijalnom intuicijom osjetio i prikazao bosansku franjevačku muku i radost, makar i nije stigao napisati „fratarsku dramu“ o kojoj je na svojim književnim počecima sanjao, stvorio je u liku fra Marka Krnete jedan od posrednih, umjetničkih odgovora na naše pitanje. To je onaj fra Marko, sjećate se, koji časove najveće miline i najizravnijega „razgovora s Bogom“ ima kada - sadi kupus, i - kaže pisac - „Kod svakog struka šapuće molitvu i neprestano ponavlja: Haj sa srećom, u ime božje, haj sa srećom!“ To je onaj fra Marko koji gine mučeničkom smrću braneći od napasnika - samostanski rakijski kazan!

Ostavljajući u ovom času postrani sve bezbrojne definicije pojma kulture, uputno je podsjetiti na temelj etimologije: *kultura*, dakle, kao uzgajanje, oplemenjivanje, uzdizanje čovjekovoga svijeta i prilika njegova života. Predani takvome načinu *rada za čovjeka*, bosanski su franjevci u svojem poimanju kulture i kulturnih praksi prirodno i bez mnogo razbijanja glave doktrinarnim pitanjima o smislu i svrsi, ispunjavali ogroman raspon razina – od ljekarništva, poučavanja u poljodjelstvu i zanatima, oblika socijalne skrbi, preko političkoga zastupanja u vremenima kada su i za to bili zaduženi, do različitih formi visoke kulture. Među takve svakako spada naglašeni osjećaj za važnost povijesnoga pamćenja i neumorni trud da se ono njeguje i očuva, u vječnoj borbi sa silama uništenja i zaborava. Također, tu valja ubrojiti specifičan franjevački odnos spram likovne umjetnosti i njezinoga otvorenoga, nekonvencionalnog povezivanja s liturgijskim sadržajima, prostorima i obredima. A jednu od najrelevantnijih vrijednosti u tom kontekstu predstavlja ono što sam jednom nazvao *kultura teksta*. Pod tim izrazom valja razumijevati najprije spisateljski rada franjevaca, ali i cijeli onaj kompleks od iznimne povijesno-kulturološke važnosti, u koji spadaju nastojanja oko jezika, pisma, opismenjavanja i obrazovanja, pravopisa, izdavanja knjiga, udžbenika periodike...

Franjevačko spisateljstvo u Bosni predstavlja četiri stoljeća dugu kulturnu akciju i književnu tradiciju, te veoma raznorodan skup tekstualnih žanrova. Nekad je bilo uobičajeno da se vrijeme i karakter te književnosti ograničuju na starije povijesno razdoblje, u kojemu je spisateljska djelatnost franjevaca bila motivirana dominantno religijsko-odgojnom, utilitarnom svrhom, pa su iz toga proizlazili i njezini glavni oblici, motivi i postupci. No, u bosanskih franjevaca spisateljska praksa nikada nije zamirala, živa je i danas, nastavljajući i preinačujući stare tradicije u suvremene izraze i postupke, a stvarajući i nove. Pa pošto je danas napušteno ograničavanje književnosti na fikcionalne žanrove za ljubav mnogo šire shvaćenoga određenja u koje ravnopravno ulaze mnogi hibridni oblici, to pruža mogućnost da se književnost bosanskih franjevaca promatra kao dinamičan i raznovrstan, promjenama podložan a ipak cjelovit književnopovijesni proces, koji nije historijski zaključen.

Taj se proces ostvaruje u dvama kontekstima: u kontekstu hrvatske književnosti i književnosti Bosne i Hercegovine, u obama kao njihov integralni dio, ali na različit način. U historiji hrvatske književnosti i hrvatskoga književnog jezika književna i jezična praksa bosanskih franjevaca igrala je u XVII i XVIII stoljeću formativnu ulogu, povezujući i integrirajući svu štokavsku hrvatsku književnu i jezičnu „geografiju“ od Dubrovnika i Dalmacije, preko Bosne i Hercegovine, do Slavonije, stvarajući osnovu za izrastanje modernoga hrvatskog jezičnog standarda. U književnosti i kulturi Bosne i Hercegovine franjevačko spisateljstvo, pak, ostvaruje se kao u svojem primarnom sociokulturnom i povijesnom ambijentu – iz njega proizašlo, njemu namijenjeno. Pripada mu na kompozitan način, onako kako je i on sam kompozitan – kao njegova katoličko-hrvatska kulturna i književna komponenta, ali organski urasla u povijesnu cjelovitost toga ambijenta, a pisci poput Divkovića, za kojega znameniti književni historičar i teoretičar profesor Midhat Begić piše da je bio „utemeljitelj kako bosanske franjevačke, tako i, moderno rečeno, cjelokupne književnosti Bosne i Hercegovine“, oblikovali su književnu i kulturnu fizionomiju ove zemlje. Preko franjevačkoga literariteta Bosna i Hercegovina je u svojoj kulturnoj historiji uvijek zadržavala, kolikogod tanku, vezu s evropskim kulturnim krugom.

Stoga je bilo logično da su upravo franjevački pisci i intelektualci (Ivan Frano Jukić, Grgo Martić i drugi) prvi u Bosni i Hercegovini, osjećajući intelektualni ritam evropskih zbivanja, zagovarali laicizaciju kulture i znanosti, otvarali horizonte evropskoga političkog, znanstvenog i kulturnog moderniteta, nastojeći pri tome prevladati duboku etnokonfesionalnu podijeljenost bosanskoga društva.

GODINA SVEĆENIKA

Piše: Christoph Ohly

Preveo: fra Živko Petričević

Papa Benedikt XVI. upotrijebio je u jednom od svojih javnih nastupa sintagmu *diktatura relativizma*. Stare diktature odlaze, a dolaze nove. Jedna od novih diktatura u današnjem društvu jest *diktatura relativizma*. To je način mišljenja našeg vremena koji sve relativizira, sve obezvređuje i ničemu ne pridaje trajnu, a kamoli apsolutnu vrijednost. Na taj način stavljaju se pod upitnik sve moralne i vjerske vrijednosti. Sve je relativno i sve se može po potrebi mijenjati.

Današnji mladi čovjek koji donosi odluku da postane svećenik, za razliku od mladih ljudi prije II. vatikanskog koncila, čini se, da misli i osjeća da ne donosi nikakvu sudbonosnu odluku, ako se da rediti za svećenika. To se između ostalog ogleda i u tome što dosta velik broj mladih svećenika kratko vrijeme iza ređenja napušta svećenički poziv. Ponekad iz sasvim banalnih razloga. Vjerojatno ti mladi ljudi koji olako napuštaju svećenički poziv u današnje vrijeme stoje možda i nesvjesno pod utjecajem *diktature relativizma* i tako ne vide nikakav smak svijeta, ako napuste svoj svećenički stalež. Svećenik koji bi se prije II. vatikanskog koncila odlučivao napustiti svoj svećenički poziv mnogo više se mučio u donošenju takve odluke. I ako bi koji to uradio, nazivao se apostatom tj. otpadnikom od vjere, i kao takav bio bi isključen iz Crkve i od primanja sakramenata, pogotovo ako bi se oženio. Crkva je nakon II. vatikanskog koncila uvidjela da je nužno mijenjati takav stav prema svećenicima koji napuste svoj poziv.

Još 1971. godine slušao sam u ono vrijeme poznatog profesora Pastoralne teologije dr. Adolfa Exelera koji je u Münsteru, na ovu temu, držao predavanje pred oko 450 svećenika münsterske biskupije i rekao: „Konačno je došlo vrijeme da svećenik može mijenjati svoj poziv kao i ostali ljudi iz drugih zvanja, a da ne bude osuđivan, sataniziran i anatemiziran!“

Reakcije su bile vrlo različite. Dok su stariji svećenici otresali glavom, dotle su se mladi radovali aplaudirajući profesoru zbog hrabrosti.

U to vrijeme došlo je do poplave napuštanja svećeničkog poziva kako svjetovnih tako i redovničkih svećenika. Što se katoličanstvo u pojedinoj zemlji Zapadne Europe prije Koncila strože održavalo, to više je bilo napuštanja redovničkih i svećeničkih zvanja. Dugo vremena je kolao jedan vic u Nizozemskoj. Nizozemska franjevačka provincija imala je u ono vrijeme 1.600 članova. Nakon desetak godina broj se prepolovio. Franjevci i ostali redovnici počeli su masovno napuštati svoje samostane. Gvardijan je jednog samostana, napuštajući svoj samostan, napisao plakat: „Tko zadnji iziđe, neka ugasi svjetlo“!

Ovo nekoliko riječi neka bude kratki uvod u članak koji je izišao u reviji *Gottes Wort* (Kirchenjahr 2010, Lesejahr C Band 1, Advent bis 6 Sonntag) pod naslovom: *Svećenik – Isusov dar svojoj Crkvi*.

Svećenik – Isusov dar svojoj Crkvi

19. lipnja, na svetkovinu Srca Isusova, papa Benedikt XVI. otvorio je *Godinu svećenika*. Ona je stavljena pod moto: *Vjernost Kristu, vjernost svećenika*, a povezana je s proslavom 150. obljetnice smrti svetog župnika iz Arsa, Ivana Marije Vianneya. Cilj je, tako kaže Papa, poticati i koordinirati različite duhovne i pastoralne inicijative da bi se uloga i poslanje svećenika u Crkvi i u suvremenom društvu što više naglasili i istakli. Otvorimo se ovoj želji našeg Pape i dajmo se voditi jednom riječi svetog župnika iz Arsa i tako dopustimo da budemo uvedeni u tajnu svećenstva.

Svećenstvo je ljubav Srca Isusova, običavao je govoriti sveti Ivan Marija Vianney. Zaštitnik svih župnika, koji je u teškim vremenima u Francuskoj u 19. stoljeću djelovao kao skromni i hrabri svećenik, čvrsto se držeći vjere Crkve i govoreći da je Krist svojoj Crkvi poklonio svećenika, da bi u njemu i po njemu sam zauvijek bio kod svoje braće i sestara. Tako se je trebala ispuniti riječ Gospodinova u odnosu na svećenika: «Ja sam s vama do svršetka svijeta» (Mt 28,20). Svećenik kao dar Isusov svojoj Crkvi! Je li to jedna neobična misao danas? Naprotiv! Ona nam, štoviše, otvara odlučujući pogled za to, kako moramo promatrati svećenika i njegovu službu u Crkvi, također i u prijelomnim vremenima – sa srcem našeg Otkupitelja! A to znači: u stavu zahvalnosti i divljenja zbog toga, što Bog tako nešto veliko u jednom čovjeku i za ljude čini. Pogledamo li tako na srce Otkupitelja, otkrit ćemo tri odlučujuće i bitne crte svećenika, koje će nas potaknuti na molitvu za svećenike i za svećenička zvanja.

Prva misao: Svećenik potječe iz srca Isusova

Jedini svećenik je Isus Krist, utjelovljeni, raspeti i uskrsnuli Sin Božji, po kojem smo mi ljudi spašeni. Da bismo kao njegovi djelovali do svršetka vremena, pozvao je on iz velikog mnoštva ljudi, koji su ga slijedili s Božjom punomoću dvanaesticu. Tako čitamo u Lukinu Evanđelju: „I provede cijelu noć u molitvi s Bogom. Kad je svanulo pozvao je svoje učenike k sebi i izabrao od njih dvanaesticu; prozvao ih je apostolima“ (Lk 6,12). Krist *čini* apostole, on poziva svećenika. On mu poklanja u snazi molitve udio u svom božanskom pomazanju i punomoći. Svećenik treba u njegovo ime i u njegovoj osobi kao glavi Crkve ljudima naviještati spasenje (*agere in persona Christi capitis Ecclesiae*). Nije svećenik onaj koji tu djeluje. To je Krist sam, u osobi svećenika: „Tko vas sluša, mene sluša“ (Lk 10, 16). – „Činite ovo meni na spomen“ (Lk 22,19) – „Komu grijehe otpustite, bit će mu opušteni“ (Iv 20, 23). U svećeniku se Krist poklanja sam, čuje ga se, iskušava ga se kako oprašta, kako liječi. Porijeklo svećenstva nalazi se u Isusovom srcu i u njegovoj volji, da pozove ovog konkretnog čovjeka. Biti svećenik nije dakle nikakva funkcija, koju si Crkva svojevoljno po nekom redu daje, ili koju si netko uzima. Biti svećenik je jedan poziv, jedan osobni dar i zadatak upućen konkretnom čovjeku, koji dolazi iz srca Otkupitelja, pa bio ovaj čovjek još toliko slab ili nenadaren, kako su apostoli bili.

Druga misao: Svećenik živi prema srcu Isusovu

Ređenjem svećenik postaje zauvijek suobličen s Kristom. On postaje *drugi Krist*. Ovo isto bitno poistovjećivanje s Kristom osposobljava svećenika konačno da djeluje u svoje ime i u svojoj osobi. Ipak prije svakog djelovanja i u svakom djelovanju svećenik je pozvan da usvaja sve više i više Kristov životni stil. Drugim riječima: Svećenik se trudi da živi s povjerenjem u Božju pomoć i milosrđe, prema srcu Isusovu, mjestu porijekla svog postojanja. Kao Krist živi on stoga siromaštvo, koje u ljubavi Božjoj postaje bogatstvo. Kao Krist prema Ocu živi on poslušnost prema svojem duhovnom ocu (biskupu, redovničkom poglavaru), a ta poslušnost postaje većom slobodom. Kao Krist stoga živi svećenik celibat, beženstvo, radi kraljevstva nebeskog, da bi svoju posvemašnju predanost Bogu i ljudima sam, istovremeno cijelim svojim bićem izrazio. Jedna riječ kardinala Claudia Hummesa govori kratko i jasno: „Svećenici nisu važni samo po onome što čine, nego i po onome što jesu“. Njihovo postojanje uprisutnjuje Krista i ovo je, unatoč svoj krhkosti svjedočanstva, poklon Božji Crkvi.

Treća misao: Svećenik djeluje sa srcem Isusovim

Svećenik djeluje također i s Isusovim srcem. On čini ovo u trima službama Kristovim (učiteljskoj, posvetiteljskoj, voditeljskoj), u kojima svaki vjernik po krštenju i krizmi načelno stječe udio. Svećenik ih vrši ipak opunomoćen, tj. u ime i u osobi Kristovoj, u ime glave Crkve. Ovo je zadatak *upravljanja* u smislu Pavlove riječi: „Tako, neka nas svatko smatra službenicima Kristovim i upraviteljima Božjih tajna. Od upravitelja se traži da se pokažu vjernima“ (1Kor 4,1). Upravitelj nije vlasnik, nego onaj kojemu je vlasnik povjerio svoja dobra, da njima odgovorno upravlja. Tako prima svećenik od Krista riječ i sakrament, da bi ih na doličan način ljudima dijelio. Svećenik je stoga muž riječi Božje (u propovijedi, katehezi i naviještanju), muž sakramenata (u primanju i dijeljenju) kao i muž vođenja, praćenja i podupiranja). Sveti arški župnik rekao je jednom: „Svećenik nije svećenik za sebe; on je tu za vas“ i s njim, tako mi smijemo dopuniti, možemo sve u onome, koji nas čini jakim. Svećenik je uistinu dar Božji nama! Primimo ga uvijek zahvalno i podupirimo ga u molitvi, jer u njemu je Krist sam među nama!

FRA ZVONKO (FRANJO) BAKOVIĆ

1937. - 2009.

IN MEMORIAM

GOVOR JAJAČKOG GWARDIJANA NA SPROVODU + FRA ZVONKE BAKOVIĆA

Poštovani prijatelji, dragi poštovatelji pokojnoga fra Zvonke, braćo i sestre u Gospodinu Isusu Kristu. Sve vas iskreno pozdravljam. Prije svega, u ime našega samostanskog bratstva, izražavam sućut obitelji našega fra Zvonke, braći Jerolimu, Zdravku i Vinku (Brici) s obiteljima, sestrama Petronili i Magdaleni s obiteljima, ostaloj rodbini, prijateljima i svima vama koji ste s njim bili bliski te u ovom trenutku osjećate veliki gubitak. Nije nimalo lako ni jednostavno govoriti o pokojnima, osobito ako je sve još uvijek svježe. No, valja nam se ohrabriti i pobijediti ove trenutke tuge jer nam je obveza progovoriti o njemu i njegovoj osobi te se još jednom spomenuti njegova zemaljskog putovanja.

Fra Zvonko Baković, krsnog imena Franjo, rođen je 2. rujna 1937. u Mrkonjić gradu. Petar i Karolina rođ. Warhol dobili su maloga Franju kao četvrto od desetero djece svoje obitelji. Osnovno školovanje započinje i završava u rodnom gradu. Budući da je pokazivao sklonost učenju, a javljao se poziv za redovnički život, roditelji ga šalju na daljnje školovanje fratrima u Visoko. Tu završava klasičnu gimnaziju. Svoju daljnju izobrazbu nastavlja na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu studirajući uz bogoslovlje i osnove filozofije. Studij završava u ljeto 1964.

Fra Zvonko je obukao habit Franjevačkog reda 14. srpnja 1955. u Kraljevoj Sutjesci u kojoj provodi i novačke dane. Pred provincijalom fra Borisom Ilovačom polaže jednostavne 15. srpnja 1956. i doživotne, svečane zavjete 8. prosinca 1959. godine; sve u tom drevnom samostanu naše Provincije.

23. veljače 1964. prima red subđakonata, a 15. ožujka 1964. đakonata po rukama nadb. Marka Alaupovića u Sarajevu. Isti ga nadbiskup redi za svećenika u Gučkoj Gori 12. srpnja 1964. Pauzu između svećanih zavjeta i ređenja načinila je obveza vojnog roka.

Završivši teologiju fra Zvonki Uprava dopušta nastavak studija. U Rimu magistrira na temu *Socijalna nauka Katoličke crkve*. Po povratku iz Rima 1967. obavlja službu kapelana na Petrićevcu. Od 1969. kapelan je u Jajcu, a od 1971. u Podmilačju. Od 1973. do 1976. obavlja službu vikara Provincije. 1976. imenovan je župnikom u Podmilačju. Od 1982. duhovni je pomoćnik u istoj župi. 1988. u srpnju, župnik je u Zenici. Zbog zdravstvenih tegoba razrješuje ga Uprava službe župnika i imenuje kapelanom u istoj župi. U jesen 1989. dolazi za kapelana u Jajce, gdje ga zatiče nevolja rata 1992. i egzodus svih Jajčana. Nastanjuje se u Podhumu kod Livna gdje ostaje veći dio rata, a *oslobođenje Jajca dočekuje u Gučoj Gori*. U Podhumu obavlja pastoralnu službu i brigu za Jajčane, a uz domaće svećenike brine se i za ostale župne poslove. Nakon oslobođenja Jajca pomaže u uspostavi i funkcioniranju samostana i župe, te općine i općinskih struktura. Od 2006. sve su brojniji zdravstveni problemi te se sve više povlači iz javnosti. Početkom 2008. gotovo ne izlazi iz sobe i većinu vremena provodi na postelji. Umro je u jutarnje sate 24. listopada.

U našem samostanu zadnjih desetak godina nije bilo starijega fratra pa smo ga od milja zvali Stari. On je tu "titulu" prihvatio i rado se s njom poistovjećivao. Mnogi ste poznavali pokojnika pa vjerujem da ćete se složiti s mojom tvrdnjom da je bio malo neobičan fratar i čovjek. S jedne strane *galamdžija* (kako se čulo i kod svijeta), jer se vazda s nekim prepirao, neke prozivao, ponekad izazivao. S druge pak strane nježni i osjećajni fratar koji svoju osjećajnost otkriva rijetkima i posebno bliskima. Možda je to razlog da ga ljudi nisu razumijevali pa su se ustručavali s njim razgovarati.

Veliko zanimanje, uz pastoralni rad, Stari je imao i za druge oblike života i rada s narodom. Osobito je volio a i snalazio se u gradnji, što svjedoče sakralni objekti u *podnjačkoj* župi. Istraživao je mnogo toga vezano za jajačke katolike. Više puta smo razgovarali o prezimenima i njihovim značenjima, porijeklu, prvim doseljenicima i načinima doseljavanja pređa današnjih jajačkih katolika. Moram priznati da me je zadivio s brojnim informacija o tome. U vrijeme izgnanstva fra Zvonko je bio velika moralna i savjetodavna podrška političkom i civilnom vodstvu jajačkih Hrvata u Livnu i Tomislav gradu. U to vrijeme je pokrenut list *Šum vodopada*, te ponovno tiskana knjiga o Pugarju od fra Miroslava Džaje. Po povratku u Jajce s jednom grupom ljudi pokreće HKD Napredak.

Nije mu bilo svejedno što se događa s Bosnom i oko nje. O tome je zapisao i svoje promišljanje u knjizi *Tko je tko u Bosni*. Volio je Bosnu, njezine ljude osobito svoje Jajčane i Mrkonjićance. Nadam se da će mu Gospodin uzvratiti za sve dobro i ljubav koju su ljudi po njemu i od njega doživjeli. Vjerujem u Božje milosrđe koje će se kao i bezbroj puta do sada očitovati i na ovom nezatnom i skromnom sluzi. Bože, ti mu budi vječna nagrada za sve učinjeno dobro.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Niko Petonjić, gvardijan

HOMILIJA MNP. O. PROVINCIJALA FRA LOVRE GAVRANA NA SPROVODU + FRA ZVONKE BAKOVIĆA

*Draga braćo franjevci, posebno vi iz jajačkog samostanskog područja,
poštovana ožalošćena fra Zvonkina rodbino i prijatelji,
dragi vjernici!*

Prije svega u ime sve braće naše Franjevačke provincije Bosne Srebrene izražavam vam bratsku sućut povodom smrti našeg dragog subrata, svećenika i redovnika, fra Zvonke Bakovića. Iako njegova smrt nije bila baš iznenadna, ipak nas pogađa gubitak drage osobe, s kojom smo navikli dijeliti dobro i zlo, izmjenjivati misli i osjećaje, analizirati sadašnjost i kovati planove za budućnost. Kako shvatiti život, koji – iako kroz muku i nevolju – tako brzo prođe i ne ostavlja mogućnosti za popravni ispit?

Veliki indijski pjesnik, Rabindranath Tagore, napisao:

*“Spavao sam i sanjao da je život **radost**.*

*Probudio sam se i otkrio da je život **služenje**.*

*Dao sam se na služenje i **spoznao da je služenje radost.**”*

Istina je: život jest radost, ukoliko se iskoristi za služenje Bogu i čovjeku. Naš pokojni brat fra Zvonko uložio je sav svoj život u služenje Bogu i čovjeku – kao svećenik i redovnik franjevac.

Drugi jedan autor, **Anthony Robbins**, drži *“da je život poput rijeke i da većina ljudi uskače u tu rijeku nikada zaista ne odlučivši gdje žele završiti. I tako za vrlo kratko vrijeme oni bivaju uhvaćeni u struji: struji događaja, struji strahova, struji izazova. Kada stignu do mjesta gdje se rijeka račva, oni ne odlučuju svjesno kamo žele poći ili koji im smjer odgovara. Oni jednostavno ‘idu kako ih voda nosi’. Postaju dio gomile ljudi koju usmjeravaju događaji, umjesto njihovih vlastitih vrijednosti. Zbog toga osjećaju da nemaju nadzor. Ostaju u tom nesvjesnom stanju sve dok ih jednog dana ne probudi zvuk razbješnjete vode. Tada otkrivaju da se nalaze dva metra od slapova Nijagare, u čamcu bez vesla”* – ali tada je već prekasno, i slijedi pad!

Svi oni koji su imalo poznavali fra Zvonku, mogu potvrditi da on nije bio dio mase koju struja života nosi kamo ona hoće, nego je imao svoje stavove, koji nisu ovisili o tome što kaže ovaj ili onaj, nego o tome kojem cilju služe. Dakle, živio je jedan smislen život svećenika franjevca, koji zna što hoće i nastoji to ostvariti, ne prepuštajući se da život upravlja njime, nego on životom.

Spomenut ću još samo jednog mislioca, rimskog cara i filozofa, **Marka Aurelija**, koji kaže: *“Porazno je kad u životu pojedinca prije klone duh nego tijelo.”*

Naš je fra Zvonko, fizički gledano, bio gorostas – ali mu je tjelesno zdravlje odavno popustilo. Kad sam ga nedavno posljednji put posjetio, on je bio u krevetu, bolestan, ali duhom vrlo svjež i vrlo zainteresiran za stanje i dobrobit Provincije. Dakle, tijelo mu je klonulo, ali duh nije. I to me je radovalo i raduje me da je do kraja nastojao svjesno i odlučno napredovati prema davno zacrtanom cilju svoga svećeničkog i redovničkog života.

Koja bi bila poruka fra Zvonkina života za nas?

Svi smo mi ljudi ograničeni i nesavršeni, ali u svakom od nas ima i nešto vrijedno, dobro, sveto i plemenito, što možemo i što bismo trebali nasljedovati. Nije malo ako pokojnog fra Zvonku uspijemo nasljedovati barem u ovim vrlinama koje spomenusmo:

- prije svega u osobnoj posveti služenju Bogu i čovjeku (*svećenici i redovnici u svom svećeništvu i redovništvu, a ostali svaki u svojoj obitelji i u svom pozivu*);
- zatim u svjesnoj odlučnosti ići unaprijed zacrtanim putem, prema dobrom cilju, pa makar to bilo i protiv struje, i protiv javnog mnijenja, i protiv mode, i protiv stavova okoline – jer prepustiti se struji, vrlo često znači ići u propast;
- i na kraju, boriti se da nikad ne klonemo duhom, pa makar i klonuli tijelom.

Ako u ovome uspijemo nasljedovati pokojnog fra Zvonku, uspjet ćemo ostvariti i svoj životni cilj (svoje osobno spasenje i posvećenje), a time ćemo ujedno iskazati i pokojnom fra Zvonki čast i poštovanje, svjedočeći da nije živio i nije se trudio uzalud, jer je nekom ostavio dobar primjer, dostojan nasljedovanja.

Takvo naše nastojanje neka bude ujedno i molitva Bogu da mu oprostí nedostatke, kojih je sigurno kao i svaki smrtni čovjek imao, te da ga pridruži svojim svetima u Kraljevstvu nebeskom.

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine! – I svjetlost vječna neka mu svijetli!

Počivao u miru Božjem! Amen.

Fra Lovro Gavran, provincijal

IN MEMORIAM

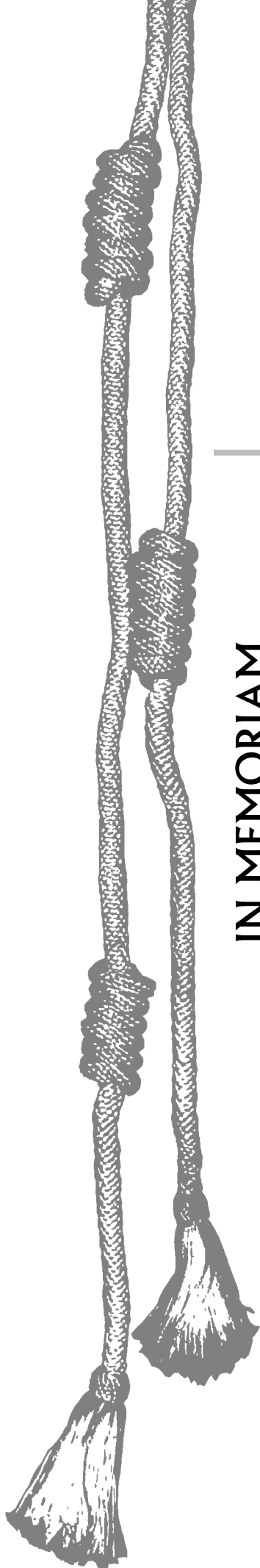
FRA IGNACIJE (MIJO) GAVRAN

1914. - 2009.

**GOVOR VISOČKOG GWARDIJANA
NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA**

Fra Ignacije Gavran rođen je 24. veljače 1914. godine u Varešu kao osmo dijete od oca Ivana, trgovca na malo, i majke Marije rođ. Stjepanović. Na krštenju je dobio ime Mijo. Imao je devetero braće i sestara, od kojih su dvoje umrli u ranom djetinjstvu. Zahvaljujući dobrom ljudskom i kršćanskom odgoju u roditeljskom domu opredijelio se za redovnički život, kao i njegove dvije sestre (č. s. Balbina, milosrdnica i č. s. Roza, kćer Božje Ljubavi). Nakon završene četverogodišnje pučke škole u Varešu, mali Mijo dolazi 1925. u visočko sjemenište i gimnaziju, gdje će provesti većinu svoga dugog života. Nakon šestog razreda gimnazije oblači habit sv. Franje Asiškoga i stupa u novicijat na Gorici u Livnu 29. lipnja 1931. Tada dobiva i redovničko ime fra Ignacije. Nakon novicijata, nastavlja 7. i 8. razred gimnazije te maturira 1934. Nakon toga započinje teološko-filozofske studije u Sarajevu, nastavlja u Breslavi (u Njemačkoj) i dokončava u Ljubljani 1941. postavši doktor filozofije s tezom *Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva*. Kasnije je pohađao i likovnu akademiju u Zagrebu (1943/44.). Dakle, u rekordnom vremenu od 7 godina završava dva fakulteta i doktorat. U međuvremenu je položio doživotne zavjete u Sarajevu 1. srpnja 1935, a sv. redove subđakonata, đakonata i prezbiterata prima u rujnu 1938. u Banjoj Luci po rukama biskupa fra Jozе Garića, odnosno fra Alojzija Mišića.

Nakon završenih studija fra Ignacije je profesor u Gimnaziji u Visokom od 1941. do 1943. te od 1947. do 1999. Kao docent predaje i na Teološkom fakultetu hrvatskih franjevaca u Sarajevu (na Kovačićima) 1944/45, a kad je taj fakultet nasilno ugašen, nastavlja predavati na Franjevačkoj teologiji

u Sarajevu (na Bistriku) od 1945. do 1950. te ponovno od 1958. do 1967. Na Teologiji obavlja i službu meštra i podmeštra bogoslova od 1945. do 1950. U Visokom ga nije mimoišla ni služba odgojitelja sjemeništaraca: 2 godine je pomoćni a 9 glavni prefekt. Bio je i direktor Gimnazije kroz 9 godina (1967.-1976.). Uz spomenute dužnosti, fra Ignacije je obavljao 58 godina i veoma zahtjevnu službu knjižničara u Visokom, i to do 2006. Na razini provincije obnašao je i službu definitora od 1961. do 1967. te bio član Komisije za crkvenu umjetnost pri Provincijalatu kroz tridesetak godina. Bio je aktivan i u udruzi *Dobri Pastir*. Nadalje, uložio je puno truda i vremena za formiranje etnografske i arheološke zbirke (lapidarija) u Visokom. Borio se i za povrat okupiranih prostorija u sjemeništu od strane državne gimnazije. Kao definator, aktivno je sudjelovao i u skupljanju novčane pomoći po Europi za izgradnju teologije na Nedžarićima.

Uza sve te brojne dužnosti profesora, odgojitelja, člana uprave Provincije, fra Ignacije je i jako plodan pisac: napisao je nekoliko stotina članaka i preko 20 studija i knjiga o *povijesti naše provincije, povijesti umjetnosti i filozofije*. *Pisao je toplo, jednostavno i stručno o značajnim fratri-ma, događajima i mjestima iz naše povijesti i tako postao ugledan čuvar memorije naše provincije i domovine*.

Fra Ignacije je sve svoje redovničke i svećeničke poslove obavljao savjesno i odgovorno. Gotovo nikada nije kasnio na neku točku dnevnoga reda. Pitamo se kako je sve to stigao učiniti? Po mom mišljenju, on je bio ne samo inteligentan i marljiv, uporan i hrabar, nego i veoma mudar čovjek: znao je dobro organizirati i iskoristiti vrijeme. Nikada nije ljenčario. Znao je naći vremena i za rad, i za molitvu, i za odmor (za šetnje), i za pomoć drugima. Nije se opterećivao materijalnim stvarima. Bio je umjeren i skroman. Odbio je mnoge svjetovne počasti i odličja, pa čak i visoku službu provincijala 1976. Svoju dijamantnu misu nije htio posebno obilježavati. Ipak, na naš nagovor, prošle je godine prihvatio, uvjeren sam, zasluženu nagradu grada Visokog za životno djelo te nagradu *Fra Didak Buntić* iz Mostara.

Fra Ignacija je pratila posebna Božja milost u vidu tjelesnog zdravlja. Govorio je da ne zna što je glavobolja. Nikada nije bio ozbiljno bolestan do prije devet mjeseci kada su mu liječnici otkrili karcinom desne vilice. Zanimljivo je da nije imao bolova do same smrti, koja ga je pohodila u utorak 24. studenog u 4 sata i 20 minuta. Preminuo je u 96. godini života, opremljen sv. sakramentima.

Ovo je prigoda da se, u ime našeg bratstva, javno zahvalimo fra Ignacijevim liječnicima dru Bektašu, Mašiću i Mafalaniju. Hvala i našim časnim sestrama Klementini i Tonki, koje su ga neumorno i strpljivo njegovale za vrijeme bolesti. Hvala postulantima i svima onima koji su mu na bilo koji način olakšavali posljednje dane života (fra Jozo V. i fra Franjo R.). Hvala upravi i djelatnicima pogrebnog društva Gradska grablja Visoko za kvalitetnu i besplatnu uslugu.

Fra Ignacije je prije 84 godine prvi put kročio u Visoko kao sjemeništarac. Za njega je ova institucija postala *vrata* kroz koja je ušao *u život*, i to život uglednog i cijenjenog teologa, filozofa, povjesničara i teoretičara umjetnosti, svećenika franjevca i odgojitelja. Danas ćemo njegovo tijelo iznijeti kroz ista ova visočka vrata, ponosni i zahvalni Bogu što je bio naš profesor i odgojitelj, što je bio čestit fratar Bosne Srebrene, savjestan svećenik Vrhbosanske nadbiskupije, ugledan intelektualac hrvatskoga roda i zaslužan građanin naše domovine BiH.

Neka mu milosrdni Bog oprostí sve grijehé i otvori mu *nova vrata u život*, vrata u život vječni u Božjem kraljevstvu.

Dragi fra Ignacije, počivaj u miru Božjem!

Fra Josip Ikić, gvardijan

HOMILIJA VRHBOSANSKOG NADBISKUPA VINKA KARD. PULJIĆA NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA

Draga subraćo franjevci, posebno fratri u samostanu u Visokom, te časne sestre, sjemeništarci i gimnazijalci, ožalošćena rodbino, draga braćo i sestre!

Danas slavimo svetu misu zajedno sa zemnim ostacima ovog vrlog franjevca, fra Ignacija Gavrana, moleći se za njegovu dušu. Prigodom oproštaja i slavlja sprovodne mise, prilika je još jednom prisvijestiti si lik čovjeka za čiju dušu molimo.

Zahvaljujemo Bogu da mu je darovao dug život i prisebnost sve dok ga nije pozvao na onaj svijet. Devedest pet/šest godina je divan dar. Ali ono što mogu ovdje zajedno s vama s ponosom zahvaljivati Bogu za njegov vjernički život i odanost franjevačkom bratstvu. Nama svima je ostavio divan primjer kako se vrijeme živi a ne gubi. Drugi će govoriti o njegovom životu. Ovdje želim istaći samo jedno iz njegovog života, a to je radinost, vjernost i revnost u svojoj službi. Malo je ljudi koji su znali živjeti vrijeme, a ne gubiti vrijeme. On je jedan kojemu Bog nije uzaludno poklonio dugi vijek jer ga je znao koristiti i tako živjeti da bi ga drugima darovao, bilo kao profesor, fratar, svećenik, pisac i odgojitelj. Bilo bi zanimljivo sada ga čuti kako bi o nekim stvarima pisao iz onoga svijeta, gdje je stekao cjeloviti uvid u istinu. Ova prolaznost ima svoja mjerila i sva mudrost ovozemaljska ima ljudska mjerila. Sada je došao pred Onoga komu je služio, u koga je vjerovao i za koga je živio.

Čovjek koji je ovako znao živjeti, to je onaj koji je imao cilj životni i nosila ga je snaga životna prema cilju. Sada je postigao cilj. Zakoračio je iz ove prolaznosti u vječnost; iz ove smrtnosti u besmrtnost, iz ove nesigurnosti u vječnu sigurnost. Dok je tragao svjetlo istine ovom zemljom, sada je postigao i ugledao vječnu svjetlost. U toj vječnoj svjetlosti Uskrslog Krista ispunjenje je svih onih traženja i ispitivanja i procjenjivanja događanja u povijesti.

Velika je stvar ne samo imati cilj nego izgarati u hodu za taj cilj. Oproštaj od fra Ignacija Gavrana nas nadahnjuje da se u ovom vremenu kojeg nazivamo sumornim, umornim, tjeskobnim itd., otkrije ljepota života u kojem se izgara iz ljubavi za Onoga koji nas je iz ljubavi stvorio, za nas iz ljubavi se rodio, trpio, umro i uskrsnuo. U tom svjetlu uskrslog Krista mi vidimo i dalje od smrti, vidimo i dalje od ovog prolaznog života. Taj pogled vjere jest pogled u vječnost, kojeg ispo- vijedamo da vjerujemo u život vječni i uskrsnuće mrtvih.

Eto s tom vjerom stojimo pokraj ovih zemnih ostataka ovog vrlog fratra i svećenika, profesora i odgojitelja te molimo da mu Gospodin bude milosrdni sudac i da ga primi u stanove vječne. U evanđelju kojeg smo slušali čuli smo obećanje da neće okusiti smrtnosti tko Njega blaguje. Isus nam je zajamčio da ide nam pripremiti mjesto. I sav naš život je hod prema tim stanovima koje nam je Isus pripremio u vječnosti.

Ne može se na sprovodu biti a ne prisvijestiti si susret s Ocem nebeskim. Taj susret oči u oči se događa nakon ovog smrtnog časa kada zakoraćimo iz ovog vremena u stanje bez vremena, koje nazivamo vječnost. Svaki sprovod je ponovno preispitivanje o smislu života, o smislu našeg trpljenja i otkrivanje odgovora kojeg Uskrsli Krist nama daje.

Ako nam fra Ignacije sada ne može iz vječnosti ukazati na ono svjetlo koje je ugledao i prepoznao svu istinu života, o kojoj je toliko pisao, barem nek nam izmoli milost traganja za Istinom, traganja za onim koji nam je zajamčio da je Put, Istina i Život.

Zahvaljujemo Bogu za njegov život, za njegov primjer, za njegov rad, za svekoliko njegovo svjedočanstvo, za sve ono što je Bog po njemu učinio. Neka njegov život bude izazov i nadahnuće svima dok ga ispraćamo da se ne umorimo na putu Istine, na putu izgaranja prema cilju. Neka Uskrsli utvrdi našu vjeru i dadne snagu da njegovo mjesto ne bude upražnjeno. Amen!

Vinko kardinal Puljić
nadbiskup metropolit vrhbosanski

HOMILIJA MNP. O. PROVINCIJALA FRA LOVRE GAVRANA NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA

*Draga braćo franjevci, svećenici i časne sestre,
cijenjena ožalošćena fra Ignacijeva rodbino,
dragi prijatelji i poštovatelji našega fra Ignacija!*

Prije svega želim izraziti sućut braći Franjevačkog samostana Visoko, gdje je fra Ignacije proveo najveći dio svoga plodnog života, zatim braći samostana Kraljeva Sutjeska, kojemu fra Ignacije pripada, a onda i svima vama koje je na poseban način pogodila smrt našega brata fra Ignacija: najbližoj rodbini, njegovim prijateljima, te svima onima koji su bili fra Ignacijevi đaci, a i svima drugima koji ovaj događaj osjećaju kao veliki gubitak i bolan rastanak od čovjeka, franjevca koji nas je toliko duhovno obogatio i zadužio.

Za nas kršćane koji bismo trebali biti ljudi nade smrt nije samo tužna već i sveta prigoda sagledavanja dubljeg smisla postojanja drugačijim očima, očima vjere.

Mi ljudi u svojoj ograničenosti želimo svačiji život smjestiti u uske ljudske okvire, u okvire redovnih naviknutih ljudskih ponašanja. *Ima neznana formula koja određuje odnos između rado-
sti i bola u našem životu*, zapisa Andrić. Po toj nepoznatoj formuli veličina je pred Bogom život u kojem čovjek zna biti *velik kao mrav!* Jedan takav život i takvu veličinu možemo prepoznati u životu našega brata fra Ignacija, kojega danas ispraćamo u krilo Božje.

Nemoguće je tako dug i radin život, kakav je bio fra Ignacije, kratko opisati. Rodio se 1914. u Varešu. Školovanje je završio u Ljubljani gdje je i diplomirao i doktorirao iz filozofije tezom: *Filozofska antropologija Vladimira Solovjeva* 1941. godine. Pohađao je jednu godinu i likovnu akademiju u Zagrebu. Predavao je na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu i u Franjevačkoj gimnaziji u Visokom. Osim svojih struka, filozofije i povijesti umjetnosti, predavao je i druge predmete: crtanje, hrvatski, njemački, ruski, latinski i engleski. Bio je meštar bogoslova, prefekt sjemeništara, direktor Franjevačke klasične gimnazije. Bio je knjižničar preko 60 godina. Za njegove službe s 15.000 naslova knjižnica je dosegla preko 60.000. Obnašao je službu definitora Provincije.

Osim suradnje u periodičnim časopisima i manjih studija, objavio je i monografije: *Bludna psovka*, *Veliki likovi povijesti umjetnosti*, *Lucerna lucens? Odnos Vrhbosanskog ordinarijata prema bosanskim franjevcima*, te priredio izdavanje franjevačkih ljetopisa 18. st.: *Ljetopis sutješkog samostana*, *Ljetopis Nikole Lašvanina*, i *Ljetopis kreševskog samostana* fra Marijana Bogdanovića, preveo sa fra Šimom Šimićem Lastričev *Pregled starina*. Bio je suradnik *Svjetla riječi*, u čijem su izdanju izašle četiri knjige njegovih članaka *Putovi i putokazi*, te knjiga na hrvatskom i engleskom *Suputnici bosanske povijesti*, jezgroviti prikaz povijesti bosanskih franjevaca. Također je izdao srednjoškolske udžbenike za psihologiju i logiku, knjigu o Visočkoj gimnaziji *Vrata u život*. Napisao je mnogo članaka i prevodio s raznih jezika, između ostaloga s njemačkog *Katolički katekizam*. *Formirao je vrijednu arheološku i etnografsku zbirku u Franjevačkoj gimnaziji u Visokom*. Udruga Visočkih đaka iz zahvalnosti je organizirala fra Ignaciju u povodu njegova 85. rođendana *dies academicus* čiji su radovi tiskani 1999., te zbornik radova – *Spomen-spis*, 2004., u povodu njegova 90. rođendana.

No, ovo nabranje nije ni izbliza dotaklo sve što je fra Ignacije radio. Samo nekoliko crta iz njegova života govori da se sav posvetio svome poslu odgojitelja, predavača, publicista i kulturnoga radnika. U šezdeset i osam godina profesorskog rada odgajao je, učio čitati i pisati naraštaje redovnika, svećenika i onih koji su se odlučili za život u svijetu. U odgoju je bio nepopustljiv, neumorno je motivirao đake na savjesno obavljanje dužnosti i ljubav prema knjizi. Prešli su u anegdote mnogi njegovi odgojni postupci, njegove šetnje, njegova disciplina u održavanju dnevnoga reda, uzimanje hrane i vina, a naročito događaji pri posudbi knjiga iz knjižnice koja je zahvaljujući njegovom radu postala jednom od najbogatijih knjižnica u BiH.

Fra Ignacije je kritički priredio, prevodio i komentirao niz povijesnih izdanja, ljetopisa, monografija, pisao o mnogim franjevcima i osobama, o mnogim mjestima, sakralnim objektima. Uvijek je nastojao biti vjeran povijesnim činjenicama odupirući se svakoj ideološkoj kušnji, sludnjavoj pobožnosti ili ulizivačkoj podložnosti bilo kojoj vlasti. Kao čuvar memorije ostavio je neoboriv trag historiografskih činjenica i dokumentiranosti u svojim knjigama i tekstovima. Mnogi fra Ignacijevi radovi odišu polemičnoću, ali uljudnom i argumentiranom polemikom na stvar, tako da su se zapaljivi pisci i nositelji vlasti strašili fra Ignacijeve kritike. O tome posebno svjedoče njegovi radovi o odnosu Vrhbosanske nadbiskupije prema bosanskim franjevcima, o neutemeljenim optužbama Udruženja Dobri pastir, o pogrešnim tumačenjima Andrića i sl.

„Jasnih etičkih stavova, otvoreno ih štiteći i u najteža vremena, postao je neupitni moralni autoritet. Odbio je ponuđene svjetovne počasti i odličja, a i visok položaj u svojoj zajednici. U svemu je pružao primjer sabrane skromnosti, velikoga rada i samodiscipline.“

Fra Ignacije je bio čovjek širokoga znanja, gotovo sam jedna institucija unutar Bosne Srebrene. Ponekad je djelovalo da je presitničav, tvrd, a istodobno i preuljudan, ali uvijek s jasnim ciljem i načinom kako do njega doći. Franjevački samotnik, trezveno zagledan u Vječnost, gotovo panično zabrinut da uludo ne gubi vrijeme i istodobno da se u sve uplete, zauzet da ostavi dobar trag, fra Ignacije Gavran je jedan od najznačajnijih bosanskih franjevacu zadnjega stoljeća i kulturnih radnika u Bosni i Hercegovini.

U ime Franjevačke provincije Bosne srebrene zahvaljujem fra Ignaciju za tolika dobra kojima je zadužio sve nas, naše provincijsko bratstvo, našu Crkvu i naš narod. U svojim molitvama preporučamo fra Ignaciju Božjem milosrđu i ljubavi i vjerujemo da se i na ovom našem bratu ispunilo Isusovo obećanje kada je na odlasku rekao: Idem pripremiti vam mjesto. Kad odem i pripravim vam mjesto, ponovno ću doći i uzeti vas k sebi da i vi budete gdje sam ja! (Iv 14, 2-3).

S tom vjerom da je fra Ignacije već ostvario zajedništvo s Bogom na onom mjestu koje je Bog pripremio za nas od postanka svijeta i mi molimo:

Pokoj vječni daruj mu, Gospodine!

Fra Lovro Gavran, provincijal

GOVOR RAVNATELJA GIMNAZIJE FRA ZVONKE MILIČIĆA NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA

Uzoriti kardinale Vinko Puljiću, poštovani defintore fra Mato Topiću, poštovana rodbino pok. fra Ignacija, braćo franjevci i svećenici, mnogobrojni prijatelji i poštovatelji pok. fra Ignacija, dragi đaci i vjernici!

Kroz 58 godina (1941.-1999.) svoga profesorskoga, pedagoškoga i preko 70 godina spisateljskoga rada, časni član naše redovničke zajednice, pok. fra Ignacije ostvario je nemjerljiv doprinos za našu Gimnaziju. Zahvalni smo Bogu i fra Ignaciju što je prihvatio poziv profesora, što se nesebično i ustrajno posvetio predavanju i odgoju učenika.

Na prvoj sjednici Profesorskoga zbora za školsku 1999./2000. godinu, održanoj 31. kolovoza, pod vodstvom tadašnjega ravnatelja, ovdje prisutnoga fra Pave Vujice, odlučeno je da se fra Ignacije Gavran imenuje počasnim i doživotnim članom Profesorskoga zbora Franjevačke klasične gimnazije u Visokom. Svojim marljivim i predanim radom to je, doista i zaslužio.

Ravnatelj Gimnazije 1941. godine bio je fra Lujo Zlousić. Fra Ignacije dolazi za profesora i preuzima 24 sata nastave na tjedan u golemim razredima od 40 do 60 učenika. Uz nastavu preuzima dužnost potprefekta, a već iduće godine i knjižničara Profesorske knjižnice. Kao odgojitelj, bio je dužan bdjeti nad radom i redom učenika. Značilo je to biti s njima i uz njih od ustajanja do lijezanja navečer. U Novom svijetu, listu učenika Franjevačke klasične gimnazije za 1995./96.

godinu, na kraju razgovora fra Ignacije je bio zamoljen da kao čovjek s „velikim iskustvom u intelektualnom radu“, poruči nešto današnjoj mladeži. Njegova poruka je glasila: „Jedan engleski mislilac rekao je: „Dječak je otac čovjeka“. Znači da će ono što mladi ljudi imaju kao ideal u mladosti s vremenom možda prerasti u nešto pravo. Prema tome, treba ozbiljno shvaćati trenutke svoje mladosti. Treba zamišljati neki cilj koji će donijeti nešto dobrog ljudima, zajednici, Crkvi, narodu. Eto, mislim kako je to pravi i jedan od najljepših savjeta i jedna od najboljih poruka koja se može reći mladim ljudima“. U ovoj poruci sadržano je sve ono čemu je fra Ignacije posvetio svoj dugi i plodni radni vijek.

Fra Ignacije je bio osobito osjetljiv na iskorištavanje vremena. Zato je često govorio: „Vrijeme je zlato“. Uz svoje stručne predmete (logike, psihologije i povijesti umjetnosti) bio je i nastavnik njemačkoga jezika, a kasnije s uvođenjem novoga jezika, predavao je i ruski. Prema potrebi predavao je hrvatski, latinski i vjeronauk, a privatno je poučavao engleski jezik za bolje đake. Od 1944.-1945. predaje na Teološkom fakultetu hrvatskih franjevaca na Kovačićima u Sarajevu, a potom na Franjevačkoj teologiji i ujedno preuzima službu meštra bogoslova. Od 1947. godine paralelno predaje u Visokom i u Sarajevu. Službu ravnatelja gimnazije preuzima 1967. godine. Iako prestaje predavati u Gimnaziji u svojoj 85. godini života, u rujnu 1999. godine, i dalje neumorno radi objelodanjujući svoje knjige „Svećeničko udruženje Dobri pastir i njegova uloga“, zatim „Vrata u život“ i druge. Njegove knjige i druge publikacije, koje dosežu nekoliko stotina jedinica, plod su upornosti u radu. Njegov rad cjelovit je, iscrpan i znanstven, kao i njegov pristup pojedinom poslu.

Kao ravnatelj škole, fra Ignacije se jako zauzeo učiniti dostupnim sabrani fond arheoloških i etnografskih materijala. Nakon što su prostori obnovljeni, uz pomoć prof. dr. Đure Baslera i gđe Radmile Fabijanić, pristupilo se odabiru izložaka, nakon čega su utemeljene zbirke.

Kao osoba, fra Ignacije je bio inteligentan i energičan, znao je brzo procijeniti situaciju i pravilno se postaviti, posebno u vrijeme neposredno nakon II. svjetskoga rata, oduzimanja Konvikta i djelovanju Gimnazije u samo jednom dijelu samostana. Njegova snalažljivost posebno je dolazila do izražaja u teškim vremenima borbe kako bi se održala Gimnazija, ali i njezinoj temeljnoj odrednici, otvorenosti prema drugima. Njegovao je dobar odnos prema svim građanima bez imalo predrasuda i razlika među njima, posebno kao knjižničar, Uvijek spreman pomoći, nesebično i besplatno, darujući svoje vrijeme u bezbroj instrukcija, posuđivanju knjiga, prevodenju stranih tekstova i drugih usluga. O njegovom dugogodišnjem radu najbolje svjedoče brojne pohvale i odlikovanja. Dugujemo mu zahvalnost, njegov duh je prozeo generacije đaka. Zato smo se i danas okupili, kako bi mu odali priznanje, njemu kao uzornom odgojitelju, samozatajnom „bosanskom fratru“ i neumornom istraživaču franjevačke prošlosti.

Pok. fra Ignacije ugled je naše redovničke zajednice učinio doista prepoznatljivim u crkvenim, znanstvenim i kulturnim krugovima naše domovine Bosne i Hercegovine, a i šire. Njegov iznimno vrijedni život i rad svrstavaju ga u sami vrh uglednih franjevaca koje je Provincija iznjedrila. Bio je predan Bogu, čovjeku, znanosti i kulturi.

Uvjeren sam kako ćemo s vremenskim odmakom još više uvidati fra Ignacijev značaj i kako će njegovo istraživanje, njegov odgojiteljsko-profesorski rad i prepoznatljivi pristup brojnim generacijama, ostaviti svima nama kao moralnu obvezu još predanije iskorištavanje vlastitih talenata i sposobnosti koje nam je Bog dao.

Zahvalni smo Bogu što je živio s nama i svojom osebnom osobnošću otvarao nove horizonte naših razmišljanja i stavova!

Počivao u miru Božjem

fra Zvonko Miličić, ravnatelj

GOVOR FRA MILE BABIĆA, DEKANA TEOLOGIJE, NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA

Franjevci su prisutni u Bosni preko sedam stoljeća, a fra Ignacije je na poseban način obilježio čitavo sedmo stoljeće franjevačke prisutnosti u BiH. Imao je mnoge obveze i službe u franjevačkoj zajednici. Tako je između ostalog bio i profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu, te jednu godinu meštar bogoslova, a dvije godine podmeštar. Fra Ignacije spada u plejadu velikih franjevaca Bosne Srebrene koji su se istaknuli snagom i ljepotom pisane riječi. Bio je svestrano obrazovan, bio je čovjek enciklopedijskog znanja, bio je istinski erudit, bio je veliki poznavalac i ljubitelj klasičnih i mnogih modernih jezika, bio je ljubitelj prirodne i umjetničke ljepote. Bio je maksimalno odgovoran darovima koje mu je Bog dao, jer je sve svoje darove razvio i ostvario svojim upornim i savjesnim radom. Sve te svoje darove, koje je svojim savjesnim životom i radom maksimalno razvio, uložio je u svoju Franjevačku provinciju Bosnu Srebrene, koju je volio kao svoju dušu. Možemo s pravom reći da je njegova biografija zapravo biografija Bosne Srebrene, jer se u njegovu životu kao u ogledalu vidi povijest njegove Franjevačke provincije Bosne Srebrene. Fra Ignacije je čitao, skupljao i volio knjige i tako bio duhovno svjež sve do svoje smrti. Uvjeren sam da on sada licem u lice razgovara s autorima tih tolikih knjiga, koji su kao i on čeznuli za susretom s Istinom.

Tri osnovne vrijednosti čine bit fra Ignacijeve filozofije, teologije i sveukupnog njegova pisanja i djelovanja. To su sloboda, istina i ljubav. Na prvom mjestu to je sloboda, i to sloboda savjesti kao temeljna čovjekova sloboda, zatim sloboda misli i sloboda riječi.

Da je sloboda čovjekova bit, fra Ignacije je naučio od najvećeg franjevačkog mislioca Ivana Duns Škota, čije je djelo fra Ignacije proučavao. Fra Ignacije je svom radu, koji je napisao i izložio na engleskom jeziku 1966. u Edinburghu, dao naslov *Ideja slobode kao osnovni koncept ljudske egzistencije kod Ivana Duns Škota*. Tu slobodu savjesti, misli i riječi fra Ignacije je prakticirao unutar svoje franjevačke zajednice i unutar Katoličke crkve te unutar društva i države.

Iz slobode je tragao za istinom kao drugom velikom vrijednošću. Znao je da je pristup Istini moguć samo iz slobode, da nitko ne može biti gospodar Istine i da nitko Istinu ne može posjedovati. Branio je svoju Franjevačku provinciju Bosnu Srebrene od svih laži i kleveta, ali ne pristrano, jer je on bio za istinu o Bosni Srebrenoj, za istinu o Crkvi, za istinu o čovjeku i za istinu o svemu ostalom.

Kao treću vrijednost zastupao je ljubav kao služenje. Koliko je tisuća puta za vrijeme svoga šestdesetogodišnjeg rada u Knjižnici morao otići u Knjižnicu i brzo se penjati uz ljestve, te lijepo uslužiti ljude, počevši od djece pa do staraca, teško je izračunati. Kada mu ne vratimo na vrijeme knjigu, on nam napiše uljudno pisamce svojim čitkim i lijepim rukopisom. To jasno pokazuje kakva je on osoba bio. Bio je uslužan, uredan, uljudan i umjeren.

Hvala Ti, dragi fra Ignacije, što si nam riječju i djelom pokazao kako se u najtežim vremenima i u siromašnoj zemlji BiH može živjeti i umrijeti dostojanstveno i kako se mogu napraviti velika djela. Počivaj u Božjoj ljubavi i u srcima onih koji te ljube!

Fra Mile Babić, dekan

GOVOR SUTJEŠKOG GWARDIJANA FRA ILIJE BOŽIĆA NA SPROVODU + FRA IGNACIJA GAVRANA

Poštovana i draga rodbino pokojnog fra Ignacija, poštovani oče provincijale fra Lovro, draga braćo fratri, braćo svećenici, braćo i sestre!

Opraštam se od pokojnog fra Ignacija u ime franjevačke zajednice ovog samostana i u ime župljana Kraljeve Sutjeske. Znano nam je da je fra Ignacije, osim vremena studija, svoj dugi i plodni svećenički i redovnički život proveo u našoj Klasičnoj gimnaziji u Visokom, gdje je djelovao kao odgojitelj i profesor. I poslije zaslužene mirovine nastavio je svoju profesorsku službu u Visokom kao i intelektualno - istraživački rad, koji je rezultirao brojnim knjigama i člancima iz teologije, didaktike, kulturne, umjetničke i crkvene prošlosti naše provincije Bosne Srebrene i Crkve u Bosni. Te su okolnosti odlučile da fra Ignacije nije svoje staračke dane proveo u svom matičnom samostanu ovdje u Sutjesci, kako se u našoj Provinciji prakticira po nepisanom, tradicijskom pravilu. Nije potrebno isticati koliko je fra Ignacije ljubio svoju širu redovničku zajednicu provinciju Bosnu Srebreu koju je bogatio i predstavljao kako svojim djelima tako i svojom ljudskom, redovničkom i svećeničkom osobnošću. U toj zauzetosti vidno mjesto zauzima i zanimanje za svoj zavičajni samostan u Kraljevoj Sutjesci.

Budući da je bio posve odan kulturi i umjetnosti, utemeljeno je vrednovao povijesno-kulturno blago sutješkog samostana koje je još davne 1974. godine na njemu svojstven način, zbijeno i jasno, predstavio u knjižici *Kraljeva Sutjeska i Bobovac*. Odmah potom je uslijedilo pripremanje za tisak bosaničnog rukopisa *Kronike znamenitog fratra ovog samostana fra Bone Benića*. Time je široj javnosti predstavio teško razdoblje 18. stoljeća kako sutješkog samostana tako i provincije Bosne Srebrene i Crkve u Bosni. Svi koji poznaju fra Ignacijevo djelo znaju da on nije zazirao od teških tema iz prošlosti franjevaca i Crkve u Bosni i Hercegovini. Vođen istinoljubivošću i pravdom, nije ublažavao nepravdu i sve ružno u prošlosti, a istinu je branio povijesnim činjenicama, zdravom logikom i etičkom nepristranošću. To je činio i pred nepravdom koja je nanošena ovom samostanu. U kraćim člancima je vrlo često predstavljao pojedine segmente svog zavičajnog samostana. Sjetimo se samo njegova predstavljanja sutješke crkve pod naslovom *Ljepotica u zabiti*.

Za nas mlađe fratre fra Ignacije je uvijek bio siguran i pouzdan savjetnik u svim pitanjima koja se odnose na prošlost samostana te na njegov kulturni i umjetnički sadržaj. Uvijek smo bili iznenađeni s koliko se ljubavi i pažnje zanimao za trenutačni život samostana, za župljane Kraljeve Sutjeske i projekte koji se realiziraju.

Ma koliko nas je fra Ignacije zadužio svojim djelom učinjenim za ovaj samostan, za što mu iskazujemo svoju duboku zahvalnost, daleko nas više obvezuje primjer njegova života koji su ne-sumnjivo krasili: svećenička i redovnička autentičnost, etičnost i pravičnost, poslovična marljivost i budno oko za svako očitovanje ljepote. Ove su kvalitete izrasle iz fra Ignacijeve suradnje s darom Božje milosti za koju je uvijek bio zahvalan. Taj doživljaj Božje darežljivosti bio je temeljni pokretač neumornog darivanja marljivošću i brojnim odricanjima stečenog znanja. Sve što je naučio i spoznao fra Ignacije je njemu svojstvenom jasnoćom i preciznošću dijelio drugima. Jasnoću i preciznost je stavljao ispred svih drugih oblika izražavanja. To je činio zato jer mu motiv nije bilo stjecanje slave već služenje vlastitim znanjem. Možemo kazati da je fra Ignacije bio doista pravi svjedok služenja znanjem.

Dragi fra Ignacije, neka Ti dobri Otac, koji Ti je bio izvor snage u svim oblicima služenja, daruje nagradu vječnog blaženstva. Počivaj u miru Božjem!

U ime fratara sutješkog samostana

fra Ilija Božić, gvardijan

SUĆUT BISKUPA MONS. HILA KABASHIJA, OFM, APOSTOLSKOG ADMINISTRATORA JUŽNE ALBANIJE

Dragi fra Lovro!

Hvala Vam što ste me obavijestili o smrti našega fra Ignacija Gavrana. Pokoj mu duši! Rado ga se sjećam. Bio mi je drag profesor i jedan od najznačajnijih franjevaca novije povijesti Franjevačke provincije Bosne Srebre.

Žao mi je što mu nisam mogao doći na sprovod, jer sam imao unaprijed fiksirane obveze u Gjirokastru i Borshu.

Prenesite svoj braći franjevcima u Provinciji moje bratske pozdrave i iskrenu sućut!

+ Hil Kabashi

SUĆUT FRA ŽELJKA TOLIĆA, provincijala Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja (Split) i predsjednika Vijeća Franjevačkih zajednica HR i BiH

Mnp. o. Provincijale

primio sam vijest da je fra IGNACIJE (Mijo) GAVRAN, ugledni član *Franjevačke provincije Bosne Srebre* dovršio svoj ovozemaljski životni put i preselio se u prostranstva vječnosti i mira gdje Svevišnji otire suzu sa svakog lica.

Molim Vas, da povodom njegova preminuća, primite kršćansku sućut i molitve kako u moje osobno ime tako i u ime svih članova Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja.

Blagopokojni fra Ignacije vjerno je služio Gospodinu poslužujući Njegov narod Njegovom Riječju i Njegovim sakramentima, naročito Euharistijom Njegova tijela i krvi, u vrijeme «zgodno i nezgodno», žrtvujući se i darujući se svome narodu, svojim vjernicima, svojoj Provinciji i Crkvi.

Svojim životom je svjedočio da je Bog ljubav i da svi oni koji šire miomirise ljubavi u Bogu ostaju i Bog u njima.

Vjerujem da ga je milosrdni Gospodin primio u svoj pokoj.

Neka počiva u Njegovom miru do dana konačnog uskrsnuća i života vječnoga.

Fra Željko Tolić, provincijal

RIJEČI SUĆUTI UDRUGE ĐAKA FKG VISOKO - PODRUŽNICA ZA NJEMAČKU

Mnogopoštovani,
poštovani!

Smrt našeg profesora dr. fra Ignacija Gavrana nije „obična“ smrt s kojom se dijelimo od dragih i bliskih osoba. Mi je doživljavamo i kao oproštaj od generacije profesora i odgojitelja koji su obilježili naše dječastvo i mladenaštvo, a istovremeno svojim intelektualnim, moralnim i franjevačkim vrlinama i integritetom ozračili i čitavo jedno stoljeće ne samo provincije Bosne Srebre i visoke Gimnazije nego i čitave naše zemlje, Crkve i naroda.

S dubokom žalošću, ali i s opravdanim ponosom i iskrenom zahvalnošću ispraćamo na vječni počinak našeg cijenjenog Profesora kojemu dugujemo neiskazivo mnogo. Bili smo i do sada svjesni njegove veličine, ugleda i uzora, ali posebno danas smijemo izraziti nadu da će nas duh njegova uma i karaktera pratiti kroz čitav naš budući život i djelovanje.

Upravi i svim članovima provincije Bosne Srebre, a na poseban način Profesorskom zboru i đacima Franjevačke klasične gimnazije Visoko izražavamo svoju iskrenu sućut.

Za Udrugu đaka Franjevačke klasične gimnazije Visoko – Podružnica za Njemačku

Jozo Džambo

SUĆUT IZ AKADEMIJE NAUKA I UMJETNOSTI BIH

Poštovani,

Vrativši se sa puta izuzetno sam se ožalostio kada sam vidio vijest o smrti dr. fra Ignacija Gavrana. Molim Vas da Vaša zajednica i Vi osobno primite izraze moje najdublje sućuti.

U vrijeme kada je dr. fra Ignacije Gavran mogao biti kandidiran za članstvo u ANUBiH, tada vladajući režim to nije mogao podnijeti. Odjeljenje društvenih nauka ove Akademije je, razmatrajući prijedloge novih članova Akademije poslije 1995. godine, spominjalo njegovo ime kao zaslužnog znanstvenika, ali nije moglo dati oficijelnu kandidaturu zbog ograničenja na dob kandidata. Članovi Odjeljenja društvenih nauka su tada izrazili svoje žaljenje što neće nastaviti kandidacione aktivnosti vezane za njegovo ime.

Kao visočki gimnazijalac, ja sam osobno bio oslonjen na njegove savjete i zauvijek sam mu zahvalan za značajan intelektualni utjecaj koji je imao na mene.

Preminuo je zaista veliki čovjek.

Predsjednik ANUBiH,

Akademik Božidar Matić

SUĆUT IZ HRVATSKOG LEKSIKOGRAFSKOG INSTITUTA BIH - MOSTAR

Poštovana braćo franjevci,

U povodu odlaska svome Ocu uvaženog vašeg člana, velikog znanstvenika, odgojitelja mladeži vaše i naše Provincije prof. dr. Ignacija Gavrana izvolite primiti izraze suosjećanja u ime Hrvatskog leksikografskog instituta BiH, njegovog Znanstvenog vijeća i svih suradnika na projektima.

Njegov odlazak vaša Provincija i cijeli katolički-hrvatski puk u Bosni i Hercegovini će osjetiti kao neviđenu prazninu koju samo duh posvećenih njeguje.

Ma koliko bio u godinama i ma koliko bio oslabljen njegov vitalni stvaralački kapacitet mi smo svi znali i osjećali da postoji fra Ignacije Gavran i njegov snažni duh koji nas okrepljuje i hrabri i kada ne govori.

Bili bi svi sretni kada bi dobri Bog zaželio naći jednu takvu osobu među vašom braćom, no vjerujemo ipak u prosvjetljenje Duha Svetoga koji ravna kozmosom i nama samim.

S poštovanjem Vama i Vašoj braći u provinciji,

Ivan Andelić, ravnatelj

RIJEČI SUĆUTI KNJIŽEVNIKA ŽELJKA IVANKOVIĆA

Vanitas vanitatum et omnia vanitas. Ova je biblijska mudrost u nas znana kao: *Ispraznost nad ispraznostima i sve je ispraznost.* Ili: *Taština nad taštinama i sve je taština.* Ne postoje valjda vrijeme i prostor kojima ova mudrosno-spoznajna misao ne bi bila primjerena, pa ipak čini se kao da je stvorena za naše vrijeme i njegovu ispraznost, površnost, nekompetentnost, efemernost... I što sve reći o našem otužnome danas i ovdje...

Ovih je dana (24. studenoga) u Visokom tiho i nevidljivo, kako je to i živio, umro dr. fra Ignacije Gavran (rođen 24. veljače 1914. u Varešu), profesor, znanstvenik, gromada unutar velike i, po trajnosti, višestoljetne institucije Bosne Srebrene. U boljim bi zemljama i društvima bio akademikom, za njim bi žalila cijela nacija, društvo bi bilo ponosno da ga je uopće imalo i već bi tražilo trajno rješenje za obilježavanje njegova imena i djela... Ovako? Ovako su "zvijezde" koje-kakvi jednodnevni leptirići što nestanu pri prvom dodiru sa svijećom.

Prvaci podzemlja, jedva pismeni nogometaši, pjevaljke koje od sve škole imaju tek cjelodnevni dekolte, od njih tek malo pismeniji novinari koji su se jedno jutro probudili u onome što oni misle da je politika, samozaljubljeni čaršijski štreberi... Sve sami nitko i ništa!

Polako, jedan za drugim, odhode gospari - rekao bi pjesnik. Malo je ostalo onih za koje bi se u ovoj smiješnoj i jadnoj zemlji to još moglo reći. Jer, da se skupe svi članovi svih akademijica znanosti i umjetnosti što ih ova zemlja danas ima, jedva da bi govorili jezikâ koliko ih je sâm fra Ignacije Gavran govorio ili s koliko je njih prevodio. A što tek reći o raznorodnosti, količini i kakvoći njegovih drugih djela kojima je trajno obogatio ne samo Bosnu Srebreu i ne samo Bosnu i Hercegovinu! Filozofija, povijest umjetnosti, povijest, psihologija, logika, etnografija... Impresivna *Bludna psovka*, povijesno-psihološka studija o psovci, kakvu svjetska literatura ne poznaje.

Iznimno kompetentna povijesna studija *Lucerna lucens?*. A tek vrhunski znanstveno priređene i objavljene franjevačke kronike *Ljetopis Sutješkog samostana*, *Ljetopis Nikole Lašvanina*, *Ljetopis Kreševskog samostana fra Marijana Bogdanovića*, pa *Sedam trublji za probuditi grešnika na pokoru* Bartolomeja da Salutia. Brojne popularno-znanstvene i povijesne knjige, udžbenici, prijevodi knjiga, zasebno publicirane studije...

Naprосто, zadivljujuća bibliografija, pogotovu kad se zna da uza sve to ima i impresivnu biografiju: predavao na Franjevačkoj teologiji, u visočkom sjemeništu, gdje je bio i direktorom, prefektom, meštrom novaka, pa definatorom Provincije, a cijele je 64 godine bio i knjižničar ugledne Proforske knjižnice u Visokom, čija je kvalitetom impresivna zbirka od preko 60.000 svezaka njegovo djelo, a čime se ova knjižnica uvrstila među nekolicinu najvažnijih u ovoj zemlji spaljenih ili devastiranih knjižnica ili knjižnica koje su ovoj društvenoj i političkoj zajednici manje važne od eksczesno velikog listopadskog snijega koji je osakatio bosanske šume.

I tu nije kraj! Utemeljio je i uobličio arheološku i etnografsku zbirku u Franjevačkoj gimnaziji u Visokom, koje značenjem nadmašuju i okvire institucije i grada u kojima su, a zajedno sa drugim sličnima značajno obilježavaju ovu zemlju u kojoj malo tko osim franjevaca, i prije, a i nakon odlaska Austro-Ugarske, uopće ima osjećaj za civilizacijsku i kulturološku vrijednost i važnost muzejâ.

A sad ono najvažnije, ono zbog čega sam ovaj tekst započeo mjestom iz Vulgate. Za fra Ignacija u njegovoj zajednici važi da je jedan od najvećih franjevaca u sedamstoljetnoj povijesti Bosne Srebrene (fra Luka Markešić), ne samo pisanim djelom koje ostaje iza njega nego i poradi jasnoće i dosljedne ustrajnosti u vlastitim etičkim nazorima, koje je dosljedno i nedvosmisleno zastupao i branio i u najtežim vremenima, čime je postao neupitni moralni autoritet. Pamti se da je odbio ponuđene svjetovne počasti i odličja, a i visok položaj u svojoj zajednici.

Odbio je službu provincijala! Tiho je prešao, svjedoče u njegovoj zajednici, i preko vlastitih svećeničkih i redovničkih jubileja. (Od devedeset šest godina života, fra Ignacije Gavran je franjevac sedamdeset i osam, a svećenik sedamdeset i dvije godine.) U svemu je, i tu će ostati trajnim

svjetionikom, pružao primjer sabrane skromnosti, čudesno ustrajnog i predanog rada te impresivne samodiscipline.

Skromnost i društvena beznačajnost njegove smrti i, potom, sahrane u Kraljevoj Sutjesci, dakako odgovara duhu u kome je fra Ignacije živio. Njemu bolje nije ni trebalo, ali gdje smo tu mi, pitam se ponosan što sam ga imao za profesora i tužan što su tu zakazali svi. Od najšire društvene zajednice, do njegova rodnog Vareša, u kojemu svoju nedostojnost žive, nedorasli vlastitom poslanju, neki novi fratri, koji nisu bili u stanju organizirati ni autobus da bi zainteresirane odvezao na sahranu veličine koju oni, nažalost, nisu u stanju ni čitati, a kamoli razumijevati i intelektualno ili, pogotovu, moralno slijediti.

Jedan za drugim, polako odhode gospari. To je neumit! Ali više nema ili je sve manje čak i nijemih promatrača njihova odlaska. Onih koji bi barem u sabranoj šutnji bili svjesni njihovih odhoda. Ispraznost onih koji bi ih barem znali ili po nekom Božjem ili građanskom redu trebali ispratiti, ispraznost je svijeta koji jedva da je zaslužio takve velikane. Pa čak i u Bosni Srebrenoj!

Željko Ivanković

Izraze sućuti povodom smrti + fra Ignacija Gavrana uputili su također -

Usmeno ili preko telefona - mnoge osobe iz javnog i kulturnog života.

Pismeno:

- Općina Visoko (Munib Alibegović, općinski načelnik i Mijo Mateša, predsjednik Općinskog vijeća)
- OO SDP BiH Visoko (Faruk Salčinović, predsjednik)
- Industrija građevinskog materijala IGM d.o.o. Visoko
- Općina Vareš (Hamdo Fatić, općinski načelnik i Josip Malbašić, predsjedavajući Općinskog vijeća)
- Vrhbosansko bogoslovno sjemenište Sarajevo (Marko Zubak, rektor)
- HKD Napredak Sarajevo (prof. dr. Franjo Topić, predsjednik)
- Samostan sv. Klare Brestovsko (S. M. Ivana Šuljić, O.S.C.)
- Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda Zagreb (fra Matija Koren, vikar Provincije)
- Republički sekretarijat za vjere RS, Banja Luka (Jovo Turanjanin, direktor)
- Živko Dabić (Visoko)
- Ivo Laštro (Beč)
- Ahmed Žilić (Sarajevo)
- Dr. A. Dijaković (Zagreb)
- Aluminij d.d. Mostar (Uprava i djelatnici)

